

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος Ἐννατός

Συνδρομή ἑτησίως: Ἑ. Ἑλλάδι πρ. 10, ἐντὴ ἀλλοδαπῆ πρ. 20.—Αἱ συνδρομαὶ ἀρκετοὶ ἀπὸ 1 ἰανουαρίου ἐκάστου ἔτους καὶ εἰνὶ ἔτησι—Γραφεῖον τῆς Διοικήσεως: Ὁδὸς Σκαδίου, 6.

23 Μαρτίου 1880

Σφραγὶς τῆς ΗΓΕΜΟΝΙΑΣ ΤΗΣ ΜΑΝΗΣ

Πέτρος Μαυρομιχάλης

Ἡ ἀνωτέρω σφραγὶς ἐλήφθη ἐκ τοῦ κατωτέρω ἱγγράφου, κοινοποιηθέντος ἡμῖν ὑπὸ τοῦ ἐν Σμύρνῃ φιλογενοῦς ἱατροῦ κ. Μ. Π. Κωστανοῦ, πρὸς ὃν πολλὰς ἀφορμὰς ἔχει νὰ εὐγνωμονῇ ἡ Ἐστία. Σ. τ. Δ.

Διὰ τῆς παρούσης ἀποδείξεως δηλοποιῶ οἷς ἀνήκει, ὅτι ὁ ἐξοχώτατος ἱατρός κύριος Ἀναστάσιος Κορνῆλιος, μὲ τὸ νὰ ᾖ ἄνθρωπος τιμιώτατος, προκομενέστατος, καθὸ ἀριστος ὄχι μόνον εἰς τὸ τῆς ἱατρικῆς ἐπάγγελμά του, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ τῆς πολιτικῆς· ἐπειδὴ καὶ ἡ εὐφυΐα καὶ ἀγγίνοια τοῦ νοῦς του, τὸν ἀπεκατέστησαν εἰδήμονα καὶ ἀξίον φυσικὸν καὶ ἡθικὸν ἱατρὸν, καθὼς καὶ ἡ πείρα θέλει τὸν ἀποδείξει ὡς τοιοῦτον, καὶ αἱ ἀνὰ χειράς του ἔγγραφοι πράξεις τὸν μαρτυροῦσιν· ὅθεν καὶ ἐγὼ συνοδεύω τὴν ἐξοχότητά του μὲ τὴν παρούσαν μου ὄχι διὰ νὰ συστήσω τὸ αὐτοσύστατον τοῦ ὑποκειμένου του· ἀλλὰ καὶ διὰ νὰ ἐκπληρώσω τὸ χρέος μου ἐπαινῶντας τοὺς ἀξίους ἐπαίνου, καὶ διὰ νὰ προσφέρεται τῇ ἐξοχότητί του ἐκ πρώτης ἀφετηρίας τῆς προσωπικῆς συναναστροφῆς ἡ ἀνήκουσα ὑποδοχὴ παρὰ τῶν φιλομούσων καὶ φιλογενῶν τῶν ἀγνωσούντων τὴν ἐσωτερικὴν ποιότητα τοῦ ὑποκειμένου του· τούτου ἕνεκα καὶ ἀξίῳ ἀπαντας εἰς τὸ νὰ προσφέρεται τῇ ἐξοχότητί του ἡ προσήκουσα ὑπόληψις καὶ τιμὴ τῆς ὑποδεξιώσεως, καὶ νὰ ἀξιούται ὡς ἀκροάσεως εἰς τὰ λεγόμενά του, ὡς ἀξία ἀκοῆς καὶ πίστεως διὰ τὴν ἐμπειρότητα ὅπου ἔχει εἰς τὴν δοθὴν σκέψιν τῶν πολιτικῶν πραγμάτων· καὶ οὕτως ὑπογράφωμαι ἐξ ἰδίας μου χειρὸς, σφραγίζων καὶ τῇ σφραγίδι τῆς ἡγεμονίας μου.

ἠμεῖς: Ἰουλίου 15: Σπάρτη.

(Υ.π.) ΠΕΤΡΟΜΗΝΗΣ ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ.

Ἡ προκειμένη σφραγὶς φέρει, γράμμασι τουρκικοῖς, τὴν ἀκόλουθον ἐπιγραφὴν· Πέτρο Μαυρομιχάλη, Μπάς (sch) Μπόγ, Μάινα, ὃ ἐστὶ μέγας ἄρχων Μανῆς.

Τὸ ὄνομα Μάινα, ἐξ οὗ ἐσχηματίσθη τὸ τῆς Μανῆς ὄνομα, μνημονεύεται κατὰ πρῶτον ἐν τῇ 9 ἑκατονταετηρίδι. «Ἰστέον, λέγει ὁ Κωνσταντῖνος ὁ Πορφυρογέννητος, ὅτι οἱ τοῦ κάστρου τῆς Μανῆς οἰκήτορες οὐκ εἰσὶν ἀπὸ τῆς γενεᾶς τῶν Σλαύων, ἀλλ' ἐκ τῶν παλαιότερων Ῥωμαίων, οἱ καὶ μέχρι τοῦ νῦν παρὰ τῶν ἐντοπίων Ἑλλήνες προσαγορεύονται. . . Ὁ δὲ τόπος ἐν ᾧ οἰκοῦσιν ἐστὶν ἀνύδρος καὶ ἀπρόσδοτος, ἐλαιοφόρος δὲ, ὅθεν καὶ τὴν παραμυθίαν ἔχουσιν». Ἐνταῦθα ἤδη τὸ ὄνομα φαίνεται ἀποδιδόμενον εἰς ὀλόκληρον τὴν χερσονήσον τοῦ Ταυγέτου. Ἀλλὰ ἡ ὑπὸ τὴν αὐτὴν ἐπωνυμίαν καὶ ἐπὶ κοινῇ ἐνεργεῖα ἔνωσις τῆς χερσονήσου ταύτης ἐκδηλοῦται σαφέστερον ἐν τισὶν ἐπισήμοις ἐγγράφοις τῆς 17 ἑκατονταετηρίδος, καὶ ἰδίως ἐν τῇ πρὸς τὸν δούκα τοῦ Νεβέρσ ἀναφορᾷ, εἰς ἣν, γραφεῖσαν κατὰ τὸ πρῶτον ἡμισυ τῆς ἑκατονταετηρίδος ταύτης, ὑπογράφονται πάντες οἱ κληρικοὶ καὶ λαϊκοὶ προσετοὶ «ἀπὸ τὸν κάθω τῆς Μανῆς ἕως τὴν Καλαμάτα».

Πρῶτος μέγας τῆς Μανῆς ἄρχων ἡ ἡγεμὼν προχειρίσθη κατὰ τὸ δεύτερον τῆς ἑκατονταετηρίδος ἐκείνης ἡμισυ ὑπὸ τῆς Ὀσμανικῆς κυβερνήσεως ὁ Λιθέριος Γερακάρης, ὅστις διήγαγε βίον πολυτάραχον, καὶ ἐξαχθεὶς ἐκ τοῦ κατέργου Κωνσταντινουπόλεως ἵνα λάβῃ τὸ ἀξίωμα ἐκεῖνο, κατέλυσεν ἐπὶ τέλους τὸ ζῆν ἐν Ἰταλίᾳ εἰς τὰς φυλακὰς τῆς Βρεσσίας. Ἐσχατος δὲ ἡγεμὼν διετέλεσεν ὁ Πέτρος Μαυρομιχάλης, τοῦ

ὁποῦοι δὲν ὑπάρχει Ἑλλήν ὁ μὴ γινώσκων τὰς ἐπιφανείας ὑπὲρ τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς Ἑλλάδος ὑπερησίας καὶ θυσίας.

Ἐν Ἀθήναις, τῇ 15 Μαρτίου 1880.

Κ. ΠΑΠΑΡΗΓΟΠΟΛΟΣ.

ΑΝΕΥ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ

[Μυθιστόρημα Ἐκτορος Μαλλῆ βραβευθὲν παρὰ τῆς γαλλικῆς Ἀκαδημίας. Μετάφρασις Α. Ρ. Ραγκαβῆ].

Συνήχεια· ἐκ τ. 161.

Ε'

Καθ' ὄσον.

Ὅστις ἀγοράζει παιδιά διὰ τεσσαράκοντα φράγκα δὲν εἶναι διὰ τοῦτο ἀφελῆς καὶ ἀγριὸς ἀνθρωποφάγος, προμυθεύμενος νωπὸν ἀνθρώπινον κρέας διὰ τὸ μαγειρεῖόν του.

Ὁ Βιτάλης δὲν ἤθελε νὰ μὲ φάγῃ· καὶ κατ' ἐξαιρέσειν σπανίαν παρὰ τοῖς ἀγορασταῖς τῶν παιδίων, δὲν ἦτον κακὸς ἀνθρώπος.

Ἡ ἀπόδειξις τούτου μετ' ὀλίγον μ' ἐδόθη.

Ἐκ τῆς χειρὸς μ' εἶχε συλλάβει εἰς αὐτὴν τὴν ἀκρόρειαν, τὴν διαιρούσαν τὴν κοιλάδα τοῦ Λήγηρος ἀπὸ τῆς κοιλάδος τῆς Δορδόνης, καὶ σχεδὸν ἀμέσως ἤρχισαμεν νὰ καταβαίνομεν τὴν πλευρὰν τὴν ἐστραμμένην πρὸς μεσημβρίαν.

Ἀφ' οὗ δ' ἐπεριπατήσαμεν ἐν τέταρτον τῆς ὥρας περίπου, μοὶ ἀφῆκε τὴν χεῖρα.

— Τώρα, εἶπε, περιπάται βραδέως πλησίον μου· μὴ λησμονῆς ὅμως ὅτι, ἂν σοὶ ἔλθῃ ἄρεξις νὰ φύγῃς, ὁ Κάπης καὶ ὁ Ζερβίνος δὲν θ' ἀργήσουν νὰ σὲ προφθάσουν. ἤξευρε, ἔχουν τοὺς ὀδόντας ὀξεῖς.

Νὰ φύγω, ἠσθανόμην ὅτι τώρα πλέον ἦτον ἀδύνατον, ἐπομένως ὅτι ἦτον ἀνωφελὲς νὰ τὸ δοκιμάσω.

Σιωπῶν, ἀνεστéναξα.

— Λυπεῖσαι, ἐξηκολούθησεν ὁ Βιτάλης. Τὸ ἐννοῶ καὶ δὲν σὲ καταδικάζω. Ἐγχει τὴν ἀδειαν νὰ κλαύσῃς, ἂν σ' εὐχαριστῇ. Ἀλλὰ προσπάθησε νὰ ἐννοήσῃς ὅτι δυστυχία δὲν εἶναι διὰ σὲ ὅτι σ' ἐπῆρα. Τί θὰ ἐγίνετο; Ὅτι σ' ἐστελλοῦν κατὰ πᾶσαν πιθανότητα εἰς τὸ κατάστημα τῶν ἐκθέτων. Αὐτοὶ ὅπου σὲ ἀνέθρεψαν, γονεῖς σου δὲν εἶναι. Τὴν μητέρα σου λέγεις ὅτι τὴν ἀγαπᾷς, ὅτι ἦτον καλὴ πρὸς σὲ, ὅτι εἶσαι ἀπληπισμένος διότι φεύγεις ἀπὸ πλησίον τῆς.

Ὅλ' αὐτὰ καλὰ καὶ ἅγια συλλογίσου ὅμως ὅτι δὲν θὰ τῇ ἦτον δυνατόν νὰ σὲ διατηρήσῃ παρὰ τὴν θέλησιν τοῦ ἀνδρὸς τῆς. Καὶ αὐτὸς ἀκόμη ἴσως δὲν εἶναι τόσο σκληρὸς ὅσον τὸν φαντάζεσαι. Δὲν ἔχει πῶς νὰ ζῆσῃ· ἐπαθε σωματικῶς· δὲν ἡμπορεῖ πλέον νὰ ἐργασθῇ· σκέπτεται λοιπὸν ὅτι δὲν ἡμπορεῖ ν' ἀποθάνῃ τῆς πείνης διὰ νὰ σὲ πρέψῃ. Ἐννόησον σήμερον, παιδίον μου, ὅτι ἡ ζωὴ εἶναι μάχη, καὶ ὅτι εἰς αὐτὴν δὲν γίνεται πάντοτε ὅ,τι θέλομεν.

Βεβαίως φράνμιμι λόγοι ἦσαν αὐτοὶ, ἡ τοῦ-

λάχιστον λόγοι ὑπὸ τῆς πείρας ὑπαγορευόμενοι. Ἄλλ' ὅ,τι τὴν στιγμὴν ἐκεῖνην ἀντήγει πάντων τῶν λόγων ἰσχυρότερον εἰς τὴν καρδίαν μου, ἦτον—ὁ χωρισμός.

Δὲν θὰ ἐβλεπον λοιπὸν πλέον ἐκεῖνην ἦτις μὲ ἀνέθρεψεν, ἦτις μ' ἐθώπευεν, ἦν ἡγάπων, — τὴν μητέρα μου!

Καὶ ὁ στοχασμὸς οὗτος μοὶ ἐσφιγγε τὸνλαιμὸν, μὲ ἀπέπνιγε.

Ἐπεριπάτου ὅμως πλησίον τοῦ Βιτάλη, προσπαθὼν νὰ ἐπαναλέγω εἰς ἑμαυτὸν ὅσα μοὶ εἶπε.

Βεβαίως ὄλ' αὐτὰ ἦσαν ἀληθῆ. Ὁ Βαρβερίνος δὲν ἦτον πατήρ μου, καὶ οὐδεὶς ὑπῆρχε λόγος βιάζων αὐτὸν νὰ ὑποστῇ ἐξ αἰτίας μου ὄλας τῆς πενίας τὰς ἀθλιότητας. Εἶχε προθυμηθῆ νὰ μὲ ἀνασώσῃ καὶ νὰ μ' ἀναθρέψῃ. Τώρα μὲ ἀπέπεμπε, διότι δὲν ἠδύνατο πλέον νὰ μὲ διατηρήσῃ. Δὲν ἔπρεπεν, ἔταν τὸν ἀνελογίζομην, νὰ ἐνθυμῶμαι τὴν παρούσαν ἡμέραν, ἀλλὰ ὅλα τὰ ἔτη ὅσα εἶχσα εἰς τὸν οἶκόν του.

— Σκέψου ὅ,τι σὲ εἶπα, μικρὲ, ἐπανελάμβανεν ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ὁ Βιτάλης. Δὲν θὰ εἶσαι πολὺ δυστυχὴς πλησίον μου.

Ἀφ' οὗ κατέβημεν ἀρκετὰ τραχὺν κατήφορον, εὐρέθημεν εἰς εὐρύχωρον χέρσον πεδιάδα, ἦτις μακρὰν μονότονος ἐξεστειλετο. Οὗτε οἰκία κάμμία οὕτε δένδρον. Μόνον ἐρεῖκαι ὑπέρυθροι ἐκάλυπτον πᾶσαν τὴν ἔκτασιν, καὶ ἀπὸ διαστήματος εἰς διάστημα σπάρτα ναννοφυῆ ἐκμύτουν εἰς τὸν ἀνεμον.

— Βλέπεις, μοὶ εἶπεν ὁ Βιτάλης, ἐκτείνων τὴν χεῖρα πρὸς τὸ γυμνὸν πεδίον, ὅτι θὰ ἦτον μάταιον νὰ ζητήσῃς νὰ φύγῃς· ὁ Κάπης καὶ ὁ Ζερβίνος ἀμέσως θὰ σ' ἐπρόφθανον.

Νὰ φύγω; Οὕτε εἰς τὸν νοῦν μοὶ ἐπῆρχετο. Καὶ ποῦ νὰ ὑπάγω; Πρὸς ποῖον;

Καὶ τέλος πάντων ὁ ὑψηλὸς αὐτὸς γέρον μὲ τὴν μακρὰν πολιὰν γενειάδα δὲν ἦτον ἴσως τόσο φοβερὸς ὅσον κατ' ἀρχὰς ἐνόμισα. Ἄν ἦτον κύριός μου, ἴσως δὲν θὰ ἦτον κύριος ἀνισχῆς.

Πολὺν χρόνον ἐπεριπατοῦμεν εἰς τὰς θλιθεράς μοναξίας ἐκεῖνας, καὶ τὰς χέρσους γαίας ὅταν ἀφῆνομεν εὐρίσκομεν πεδιάδας φρυγανσοκεπεῖς, καὶ περὶ ἡμῶν, μέχρις οὗ ἡ ὕρασις ἐξεστειλετο, ἐβλέπομεν μόνον λόφους στρογγύλους, ἔχοντας τὰς κορυφὰς φαλακράς.

Ὅλως διόλου ἄλλην ιδέαν εἶχον περὶ ὁδοποριῶν, καὶ ὅτε ποτὲ εἰς τὰ παιδαριώδη μου ὄνειρα ἐγκατέλειπον τὸ χωρίον μας, περιέτρεχον κατὰ φαντασίαν τόπους ὠραίους, κατ' οὐδὲν ὁμοιάζοντας ἐκεῖνους οὓς εἶχον· ἦδη πρὸ ὀφθαλμῶν μου.

Προσέτι δὲ τότε κατὰ πρῶτον διέτρεχον τὸσον ὁρμῶν χωρὶς ν' ἀναπαυθῶ.

Ὁ κύριός μου ἐβάδιζε διὰ μέγαλου κανονικοῦ βήματος, ἔχων τὸν Καρδοῦλην εἰς τὸν ὦμον ἢ εἰς τὸν σάκκον του, καὶ περὶ αὐτὸν ἔτρε-

χον οἱ σκύλοι χωρὶς νὰ μακρύνωνται παντελῶς.

Ἐνίοτε ὁ Βιτάλης τοῖς ἀπύθουε θωπευτικὴν τινα λέξιν, πότε γαλλιστί, πότε εἰς γλώσσαν τινα ἢν δὲν ἐγνώριζον.

Οὗτ' ἐκεῖνος οὗτ' ἐκεῖνοι δὲν ἐφαίνοντο ἐνθυμούμενοι τὴν κόουρασιν. Δὲν ἡμπαρῶ ὅμως νὰ εἰπῶ τὸ ἴδιον καὶ περὶ ἐμοῦ. Αἱ δυνάμεις μου εἶχον ἐξαντληθῆ. Ὁ φυσικὸς κάματος, προστιθέμενος εἰς τὴν ἠθικὴν ταραχὴν, μὲ κατέβαλλεν ἐντελῶς.

Ἐσυρον τοὺς πόδας μου, καὶ μετὰ πολλοῦ κόπου ἐδυνάμην ν' ἀκολουθήσω τὸν κύριόν μου. Δὲν ἐτόλμων ὅμως νὰ τῷ ζητήσω νὰ σταθῶμεν.

— Τὰ ξύλινα σου κρούπελα, μοὶ εἶπε, σ' ἐνοχλοῦν. Ὅταν φθάσωμεν εἰς Ἵσσελ, θὰ σοὶ ἀγοράσω δερμάτινα πέδιλα.

Αἱ λέξεις αὗται ἀνεζωογόνησαν τὸ θάρρος μου.

Τῷ ὄντι πέδιλα ἦσαν πάντοτε ἡ ἐνθερμοσάτη ἐπιθυμία μου. Ὁ υἱὸς τοῦ πατέρου, καὶ προσέτι καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἐνοδοχοῦ εἶχον πέδιλα, καὶ τὴν κυριακὴν, ὅταν ἤρχοντο εἰς τὴν λειτουργίαν, ἐγλύστρων ἀψόφως εἰς τῆς ἐκκλησίας τὰ μάρακκα, ἐν ᾧ ἡμῶν τῶν χωρικῶν τὰ κρούπελα ἀπετέλουσαν φοβερὸν κρότον.

— Τὸ Ἵσσελ, εἶναι ἀκόμη μακρὰν;

— Κραυγὴ τῆς καρδίας σου, εἶπεν ὁ Βιτάλης γελῶν. Ἐπιθυμῆς λοιπὸν, παιδί μου, πολὺ ν' ἀποκτήσῃς πέδιλα; Αἱ! σὲ ὑπόσχομαι νὰ σοὶ δώσω, καὶ νὰ ἔχουν ἀπὸ κάτω καρφία. Καὶ ὑπόσχομαι ἀκόμη νὰ σοὶ δώσω καὶ βρακίον ἀπὸ κατυφέν, καὶ ἐπενδύτην καὶ πῖλον. Ἐλπίζω ὅτι τοῦτο θὰ ζηράνη τὰ δάκρυά σου, καὶ θὰ σοὶ δώσῃ πόδας διὰ τὰς ἐξ λεύγας ὄσαι ἀκόμη μᾶς μένουσι.

Πέδιλα μὲ καρφία! Ἥμην ὄλος ἐκτός ἑμαυτοῦ. Μέγιστον πρᾶγμα ἦσαν δι' ἐμὲ τὰ πέδιλα· ὅταν ὅμως ἤκουσα ὅτι θὰ ἔχουν καὶ καρφία, ἐληφρόνησα τὴν λύπην μου.

Ὅχι, βεβαίως ὄχι, ὁ κύριός μου δὲν ἦτον κακὸς ἀνθρώπος.

Κακὸς ἀνθρώπος θὰ παρεθέρη ποτὲ ὅτι τὰ ξύλινα κρούπελα μὲ ἠνώχλουν;

Πέδιλα! πέδιλα μὲ καρφία! Βρακίον κατυφέν! καὶ ἐπενδύτην! καὶ πῖλον!

Ὁ! ἂν ἡ μάνα Βαρβερίνα μ' ἐβλεπε, πῶς θὰ ἦτον εὐχαριστημένη, πῶς θὰ ἐκόμπαζε δι' ἐμὲ! Τί δυστυχία ὅτι τὸ Ἵσσελ ἀπέιχεν ἀκόμη τόσον!

Ἄλλ' ἂν καὶ τὰ πέδιλα καὶ τὸ βρακίον τοῦ κατυφέν ἦσαν εἰς τὸ πέρας τῶν ἐξ λευγῶν ὄσαι ἀκόμη μᾶς ἕμενον, μοὶ ἐφάνη ὅτι θὰ μοὶ ἦτον ἀδύνατον νὰ περιπατήσω τόσο μακρὰν.

Εὐτυχῶς ὅμως ὁ καιρὸς ἦλθεν εἰς βοήθειάν μου.

Τὸν οὐρανόν, αἰθρίον ὅτε ἀνεχωρήσαμεν, ἐκάλυψαν κατ' ὀλίγον τεφρόχροα σύννεφα, καὶ μετ' ὀλίγον λεπτὴ ψυχάλα ἤρχισε, καὶ δὲν ἔπαυεν.

Ὁ Βιτάλης ἐπροστατεύετο ἱκανῶς ὑπὸ τὴν

ἀρνακίδα του, καὶ εἰς αὐτὴν κατέφυγε καὶ ἐκρύβη καὶ ὁ Καρδοῦλης ἄνω ἠσθάνθη τὴν πρώτην τῆς βροχῆς ῥανίδα. Ἀλλ' οἱ κύνες κ' ἐγὼ δὲν εἶχαμεν πῶς νὰ καλυφθῶμεν, καὶ μετ' ὀλίγον ἡ βροχὴ μᾶς εἶχε διαπεράσει. Καὶ οἱ μὲν κύνες ἠδύνατο ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ν' ἀποτινάσσωσι τὰς σταγόνας ἀπὸ τοῦ δερμάτος των· ἀλλ' ἐγὼ δὲν εἶχον τὸ φυσικὸν βοήθημα τοῦτο, καὶ ἐπεριπάτου παγῶν καὶ πιεζόμενος ὑπὸ τὸ βάρος τῶν καθύρων μου ἐνδυμάτων.

— Εἶσαι ὑποκείμενος εἰς καταρροήν; μὲ ἠρώτησεν ὁ κύριός μου.

— Δὲν ἤξεύρω. Δὲν ἐνθυμούμαι ποτὲ νὰ εἶχον καταρροήν.

— Καλὸν τοῦτο, πολὺ καλόν. Βλέπω, ἔχεις καὶ τὰ καλά σου. Δὲν θέλω ὅμως νὰ σ' ἐκθέσω ἀνωφελῶς. Δὲν προχωροῦμεν περισσύτερον σήμερον. Ἴδου αὐτὸ τὸ χωρίον ἐμπρὸς μας. Ἐκεῖ θὰ διανυκτερεύσωμεν.

Ἐνοδοχεῖον ὅμως δὲν ὑπῆρχεν εἰς τὸ χωρίον, καὶ οὐδεὶς ἤθελε νὰ δεχθῆ εἰς τὴν καλύβην του εἶδος ἐπαίτου, σύροντος κατόπιν του ἓν παιδίον, καὶ τρεῖς λασπωμένους σκύλους.

— Δὲν ὑπάρχει ἐδῶ κατάλυμα, μᾶς ἔλεγον.

Καὶ μᾶς ἔκλειον τὴν θύραν. Μάτην ἐκρούομεν θύραν μετὰ θύραν· κάμμία δὲν ἠνοιγέτο.

Ἐπρεπε λοιπὸν νὰ διατρέξωμεν ἀκόμη, χωρὶς ν' ἀναπαυθῶμεν τὰς τέσσαρας λεύγας μέχρι τοῦ Ἵσσελ; Ἡ νύξ ἐπῆρχετο, ἡ βροχὴ μᾶς ἐπάγωνε, καὶ τοὺς πόδας μου ἐγὼ ἠσθανόμην ξηροῦς ὡς ξύλα.

Ὁ! τὸν οἶκον τῆς μάνας Βαρβερίνας.

Τέλος εἰς χωρικὸς, ἐλεημονέστερος τῶν ἄλλων, συγκατένευσε νὰ μᾶς ἀνοίξῃ τὸν ἀχυρῶνά του· πρὶν ὅμως μᾶς ἐπιτρέψῃ νὰ ἐμβῶμεν, μᾶς ἐπέβαλε τὴν ὑπόσχεσιν τοῦ νὰ μὴ ἀνάψωμεν φῶς.

— Δὸς μοὶ τὰ πύρανά σου, εἶπεν εἰς τὸν Βιτάλην· θὰ σοὶ τ' ἀποδώσω αὔριον εἰς τὴν ἀναχώρησίν σας.

Τούλάχιστον εἶχαμεν στέγην ὑπὲρ τὴν κεφαλὴν μας, καὶ ἡ βροχὴ δὲν μᾶς ἐπιπτεν εἰς τὸ σῶμα.

Ὁ Βιτάλης ἦτον ἀνθρώπος προνοητικὸς, καὶ ποτὲ δὲν ὤδοιπόρει χωρὶς ἐφοδίων. Εἰς τὴν στρατιωτικὴν πῆραν ἦν ἔφερεν εἰς τοὺς ὤμους του ὑπῆρχε μέγα τεμάχιον ἄρτου. Τοῦτο διήρρεσεν εἰς τέσσαρα.

Τότε κατὰ πρῶτον εἶδον πῶς διετήρει τὴν ὑποταγὴν καὶ τὴν πειθαργίαν εἰς τὸν θίασόν του.

Ὅτε περιεφερόμεθα ἐκ θύρας εἰς θύραν ζητοῦντες κατάλυμα, ὁ Ζερβίνος εἰσῆλθεν εἰς μίαν οἰκίαν, καὶ ἐξῆλθε σχεδὸν ἀμέσως, ἔχων τεμάχιον ξηροῦ ἄρτου εἰς τοὺς ὀδόντας. Ὁ Βιτάλης μίαν μόνην λέξιν εἶπε·

— Τὸ ἐσπέρας, Ζερβίνε.

Δὲν ἐσυλλογιζόμεν πλέον αὐτὴν τὴν κλοπὴν,

ἔταν, καθ' ἣν ὄραν ὁ κύριος ἡμῶν ἔκοπτε τὸν ἄρτον, εἶδον τὸν Ζερβίνον λαμβάνοντα ἐκφρασιν σκυθρωπὴν.

Ἐκαθήμεθα εἰς δέματα πτέρης, ὁ Βιτάλης καὶ ἐγὼ πλησίον ἀλλήλων, ὁ Καρδούλης μεταξὺ ἡμῶν, καὶ οἱ τρεῖς κύνες ἴσταντο κατ' ἀράδα ἐμπρὸς ἡμῶν, ὁ Κάπης καὶ ἡ Δόλση τὸ βλέμμα ἀπενεῖς ἐπὶ τοῦ κυρίου των, ὁ δὲ Ζερβίνος κλί- νων τὴν μύτην πρὸς τὴν γῆν, καὶ ὕπνια ἔχων τ' αὐτία.

— Ὁ κλέπτης νὰ ἐξέλθῃ τῆς γραμμῆς, εἶπεν ὁ Βιτάλης ὡς πρόσταγμα, καὶ νὰ ὑπάγῃ εἰς τὴν γωνίαν. Ὁ ἀκοιμητὴ γωρὶς νὰ δειπνήσῃ.

Καὶ ἀμέσως ὁ Ζερβίνος ἀφῆκε τὴν θέσιν του, καὶ ἔρπων μᾶλλον ἢ βαδιζὼν ἐπῆγε καὶ ἐκρύβη εἰς τὴν γωνίαν ἣν τῷ ἔδειξεν ἡ χεὶρ τοῦ κυρίου του. Ἐχώθη δ' ὅλος ὑπὸ τὰς πτέρας, καὶ δὲν τὸν εἶδομεν πλέον, ἀλλὰ τὸν ἠκούομεν πνέοντα, καὶ ὑποκώφως μινυρίζοντα μετὰ παραπόνων.

Μετὰ δὲ τὴν ἐκτέλεσιν ταύτης τῆς καταδί- κης, ὁ Βιτάλης μοὶ ἔδωκε τὸν ἄρτον μου, καὶ τρώγων τὸν ἐδικόν του, διένειμε κατὰ μικρὰ τεμάχια τὰς μερίδας τοῦ Καρδούλη, τοῦ Κάπη καὶ τῆς Δόλσης.

Κατὰ τοὺς τελευταίους μῆνας τῆς διαμονῆς μου πλησίον τῆς μάνας Βαρβερίνας εἰς εὐζωίαν βεβαίως δὲν εἶχον συνηθίσει. Οὐχ ἦτον ἡ μεταβολὴ τῆς διαίτης μοὶ ἐφάνη δεινή.

Ἄ! πόσον ὁ θερμὸς ζωμὸς δὲν μᾶς ἐμαγεύρευεν ἢ μάνα Βαρβερίνα καθ' ἑσπέραν, θὰ μοὶ ἐφαί- νοτο τώρα καλὸς, καὶ ἄς μὴ εἶχε καὶ βούτυρον!

Πόσον εὐάρεστος θὰ μοὶ ἦτον ἡ γωνία μου παρὰ τὴν ἐστίαν! Μετὰ πόσης εὐχαριστήσεως θὰ ἔμβαινον εἰς τὸ στρώμα μου, ἀναβιβάζων τὸ πέ- πλωμα ὡς τὴν μύτην!

Ἄλλὰ φεῦ! ποῦ τώρα στρώμα, ποῦ πέπλω- μα; Ἐτύχηεῖς ἀκόμη ὅτι εὔρομεν καὶ τὰς πτέ- ρας ἐκεῖνας διὰ ν' ἀπλωθῶμεν εἰς αὐτάς.

Καταπηδηθέντος, πονῶν τοὺς πόδας, διότι τοὺς εἶχον ἐκδάρει τὰ κρούπελα, ἔτρεμον ὅλος ὑπὸ ψύχους εἰς τὰ κάθυγρά μου ἐνδύματα.

Εἶχεν ἐντελῶς νυκτώσει, καὶ ὕπνον δὲν εἶχον.

— Κτυποῦν τὰ δόντια σου, εἶπεν ὁ Βιτάλης. Κρούνεις;

— Ὅλιγον.

Τότε ἤκουσα ν' ἀνοίγῃ τὸν σάκκον του.

— Τὸ ματιοφυλάκιόν μου, εἶπε, πλούσιον δὲν εἶναι. Ἰδοὺ ὅμως ἐδῶ στεγνὸν ὑποκάμισον, καὶ ὁ ὑπενδύτης αὐτός. Ἐβγάλε τὰ ὑγρά σου ἐνδύμα- τα, καὶ λάβε τ' αὐτά. Ἐπειτα γώσου ὑπὸ τὰς πτέρας, καὶ μετ' ὀλίγον θὰ ζεσταθῆς καὶ θ' ἀπο- κοιμηθῆς.

Ἄλλὰ δὲν ἐξεστάθην τόσον ταχέως ὅσον ὁ Βιτάλης ἐνόμιζε. Πολλάκις ἐστρεφόμεν δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ εἰς τὰς πτέρας μου, καὶ οἱ ἄνοι- τοῦ σώματος καὶ ἡ θλίψις τῆς ψυχῆς δὲν μ' ἀ- φηνον νὰ κοιμηθῶ.

Εἰς τὸ αἰὲς λοιπὸν αὐτὴ θὰ ἦτον ἡ τύχη μου πάντοτε, νὰ περιπατῶ ἄνευ στιγμῆς ἀναφυγῆς ὑπὸ τὴν βροχὴν, νὰ κοιμῶμαι εἰς ἀχυρῶνας, νὰ τρέμω ἐκ τοῦ ψύχους, ὡς μόνον δεῖπνον νὰ ἔχω ὀλίγον ἄρτον ξηρὸν, κἀνενα εἰς δὲν νὰ εἰπῶ τὰ παράπονά μου, κἀνενα δὲν ν' ἀγαπῶ; Καὶ ποτὲ πλέον ἢ μάνα Βαρβερίνα;

Ἐνῶ ταῦτα τεθλιμμένος ἐσυλλογιζόμεν, ἔ- χων τὴν καρδίαν βαρεῖαν καὶ δεδακρυμένους τοὺς ὀφθαλμούς, ἤσθάνθην θερμὴν πνοὴν εἰς τὸ πρόσωπόν μου.

Ἐκτείνας δὲ τὴν χεῖρα, ἀπάντησα τὸ βαθύ- τριχον δέρμα τοῦ Κάπη.

Εἶχε πλησιάσει ἀθρόβως εἰς ἐμὲ, καὶ προ- χωρῶν μετὰ προφυλάξεως εἰς τὰς πτέρας, μ' ἐ- μύριζεν, ἐλαφρῶς μυκτριζῶν. Ἡ ἀναπνοή του διήρχετο ἐπὶ τοῦ προσώπου καὶ διὰ τῶν τρι- χῶν μου.

Τί ἤθελε;

Μετ' ὀλίγον ἠπλώθη εἰς τὰς πτέρας πλησίον μου, καὶ ἤρχισε νὰ μοὶ γλύφῃ τὴν χεῖρα.

Συγκινηθεὶς διὰ τὴν θωπείαν του ταύτην ἀ- νεσηκώθην, καὶ τὸν ἐφίλησα εἰς τὸ ψυχρὸν ῥύγ- χος του.

Τότε ἀφῆκε μικρὰν φωνὴν ὑπόκωφον, καὶ ἔ- πειτα ἔθηκε τὸν ἐμπρόσθιον πόδα του εἰς τὴν χεῖρά μου, καὶ πλέον δὲν ἐκινήθη.

Τότε ἐλησμώνησα καὶ λύπας καὶ κάματος. Ὁ λαιμὸς μου ἐξεσπίχθη, ἤρχισα ἐλευθερώτερον ν' ἀναπνέω. Δὲν ἤμην πλέον μόνος εἰς τὸν κόσμον, καὶ εἶχον φίλον.

ΣΤ'

Ἡ ἐναρξὶς μου.

Τὴν ἐπαύριον ἐκινήσαμεν ἑνωρῆς.

Ἡ βροχὴ εἶχε παύσει. Ὁ οὐρανὸς ἦτον κυ- ανοῦς· τὴν νύκτα εἶχε φυσήσει ἄνεμος δροσερὸς καὶ σχεδὸν στεγνῶσει τὴν λάσπην. Τὰ πτηνὰ ἐψάλλον φαιδρῶς εἰς τοῦ δρόμου τοὺς θάμνους, καὶ οἱ κύνες ἔτρεχον σκιρτῶντες περὶ ἡμῶν. Ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ὁ Κάπης ὠρθοῦσε εἰς τοὺς ὀπισθίους τοῦ πόδας, καὶ μοὶ ἔστειλεν εἰς τὸ πρόσωπον δύο ἢ τρεῖς ὑλακάς, ὧν ἐνόουον ἄριστα τὴν σημασίαν.

— Θάρρος, θάρρος! μοὶ ἔλεγον.

Διότι ὁ Κάπης ἦτον νοσημονέστατος κύων, τὰ πάντα ἐννοῶν, καὶ πάντοτε καταληπτικῶς ἐκφρά- ζων ὅ,τι ἤθελε νὰ εἰπῆ. Πολλάκις ἤκουσα περὶ αὐτοῦ ὅτι μόνον ὁ λόγος τῷ ἔλειπεν, ἀλλ' αὐτὴ δὲν ἦτον ἡ γνώμη μου. Εἰς τὴν οὐρὰν του καὶ μόνον ὑπῆρχε περισσώτερον πνεῦμα καὶ περισ- σότερα εὐγλωττία παρὰ εἰς τὴν γλώσσαν καὶ τοὺς ὀφθαλμούς πολλῶν ἀνθρώπων. Ὅπως δὴ ποτε τοῦ λόγου ποτὲ δὲν ὑπῆρξεν ἀνάγκη μεταξὺ αὐτοῦ καὶ ἐμοῦ. Ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας ἐνο- ούμεθα ἄριστα.

Ἐπειδὴ ποτὲ πρὶν δὲν εἶχον ἐξέλθει τοῦ χω- ρίου μου, περίεργος ἤμην νὰ ἰδῶ μίαν πόλιν.

Ὅρεϊλω ὅμως νὰ δυσλογῆσω ὅτι ἡ Ἔσσελ δὲν μ' ἐθάμβωσε. Αἱ ἀρχαῖαι πυργωταὶ οἰκίαι τῆς, εὐδαίμονας ἴσως καθιστῶσαι τοὺς ἀρχαιο- λόγους, ἐμὲ μὲ κατέλειπον ἐντελῶς ἀδιάφορον.

Ἀληθὲς ὅμως εἶναι ὅτι τὰς οἰκίας ταύτας δὲν ἔβλεπον ὑπὸ τὴν γραφικὴν αὐτῶν ἐποψίν.

Μία μόνη ἰδέα ἐπλήρου τὴν κεφαλὴν μου καὶ ἐσκότηζε τοὺς ὀφθαλμούς μου, ἢ κἀν δι' ἐν καὶ μόνον τοὺς καθίστα δξυτερκεῖς, ἐν ὑποδηματο- ποιεῖον.

Τὰ πέδιλά μου! Ὁ Βιτάλης μοὶ τὰ εἶχεν ὑ- ποσχεθῆ· ἡ ὄρα ἦλθε νὰ τὰ φορέσω.

Ποῦ ἦτον τὸ μακάριον ἐργαστήριον ὅπου ἐ- πωλοῦντο;

Αὐτὸ τὸ ἐργαστήριον ἐζήτουν. Ὅλα τ' ἄλλα, πυργίσκοι, ἀψίδες δξυτερκεῖς, κίονες, δὲν μ' ἐν- διέφερον οὐδὲ κατ' ἐλάχιστον.

Διὰ τοῦτο καὶ τὸ μόνον ἀντικείμενον δ ἐνθυ- μοῦμαι εἰς Ἔσσελ εἶναι ἐν ἐργαστήριον σκοτει- νόν, καπνισμένον, κείμενον πλησίον τῶν ἀποθη- κῶν τῆς ἀγορᾶς. Εἰς τὸ παραθύρον του εἶχεν ἐκτεθειμένα ὅπλα πεπαλαιωμένα, παλαιὸν ἐν- δυμα ἔχον χροσοῦν σερπίτιον εἰς τὰς ῥαφάς καὶ ἀργυρᾶς ἐπωμίδας, πολλοὺς λύχνους, καὶ εἰς κα- λάθια διάφορα σιδηρικά, πρὸ πάντων κλειδαρίας καὶ κλειδιά ἐσκωριασμένα.

Κατέβην τρεῖς βαθμίδας διὰ νὰ εἰσέλθωμεν, καὶ εὐρέθημεν εἰς μεγάλην αἴθουσαν, ὅπου τὸ ἡ- λιακὸν φῶς βεβαίως ποτὲ δὲν εἶχεν εἰσχωρήσει ἀφ' ὅπου ἡ στέγη ἐτέθη εἰς τὴν οἰκίαν.

Πῶς πέδιλα, πράγμα τόσον ὠραῖον, ἦτον δυ- νατὸν νὰ πωλῶνται εἰς μέρος τόσον βδελυρὸν;

Ὁ Βιτάλης ὅμως ἤξευρε τί ἔκαμεν ὅταν ἦλθεν εἰς αὐτὸ τὸ ἐργαστήριον, καὶ μετ' οὐ πολὺ εἶχον τὴν εὐδαιμονίαν νὰ ὑποδεθῶ πέδιλα ἔχοντα καρ- φία σιδηρᾶ, καὶ βαρύνοντα τοὐλάχιστον δεκά- κως ὅσον τὰ ξύλινα κρούπελά μου.

Ἡ ἐλευθεριότης δὲ τοῦ κυρίου μου δὲν περιω- ρίσθη εἰς τοῦτο καὶ μόνον, ἀλλὰ μετὰ τὰ πέδιλα μ' ἠγόρασεν ἔνδυμα βραχὺ ἐκ κατυφῆ κυανοῦ, περισκελίδα ἐξ ἐριούχου, καὶ πῖλον, ὅ,τι μοὶ εἶ- χεν ὑποσχεθῆ.

Κατυφὲν ἐγὼ, ὅστις ποτὲ ἄλλο δὲν εἶχον φο- ρέσει παρὰ χονδρὸν παντῖον! Πέδιλα! πῖλον ἐγὼ ὅστις ὡς τότε τὰ μαλλία μου μόνον εἶχον κά- λυμα τῆς κεφαλῆς μου! Δὲν ἔμενον ἀμφιβολία· ἦτον ὁ ἄριστος ἀνθρώπος τοῦ κόσμου ὁ Βιτάλης αὐτός, ὁ ἐλευθεριώτερος καὶ ὁ πλουσιώτερος.

Ναὶ μὲν ὁ κατυφὲς ἦτον πατημένος, καὶ τε- τραμμένον τὸ ἐριούχον τῆς περισκελίδος· αὐτὲ δὲ μοὶ ἦτον εὐκόλον νὰ εἰπῶ τί ἦτον τὸ ἀρχι- κὸν χρῶμα τοῦ πῖλου, μετ' ὅσα ὑπέστη ἐκ βρο- χῶν καὶ κονιορτοῦ· ἀλλ' ἡ τόση των πολυτέλεια μ' ἐξεθάμβου, καὶ δὲν ἔβλεπον τὰς ἀτελείας αἰ- τινεῖς ἐκρύπτοντο ὑπ' αὐτῶν τὴν λαμπρότητα.

Ἀνυπόμονος ἤμην νὰ φορέσω τὰ ὠραῖα αὐτὰ ἐνδύματα· ἀλλὰ πρὶν μοὶ τὰ δῶσῃ ὁ Βιτάλης

ἐπέφερον εἰς αὐτὰ ἀλλοιώσεις τινὰς αἰτίνες μ' ἐξέπληξαν καὶ μ' ἐλύπησαν.

Ὅταν ἐπεστρέψαμεν εἰς τὸ ξενοδοχεῖον, ἔλα- βον ἐκ τοῦ σάκκου τοῦ τοῦ ψαλλίδιον, καὶ ἔκοψε τοὺς πόδας τῆς περισκελίδος μου ὡς τὰ γόνατα.

Ἰδὼν δὲ ὅτι ἔμμενον ἐκπεπληγμένος ἐμπρός του,

— Τοῦτο γίνεται, μοὶ εἶπε, μόνον διὰ νὰ μὴ ὁμοιάζης ὅλον τὸν κόσμον. Εἴμεθα εἰς τὴν Γαλ- λίαν. ἐπομένως σ' ἐνδύσω ὡς Ἴταλόν· ἂν ὑπάγω- μεν εἰς τὴν Ἰταλίαν, καὶ δὲν εἶναι ἀπίθανον, θὰ σ' ἐνδύσω ὡς Γάλλον.

Ἐπειδὴ ὅμως καὶ ἡ ἐξήγησις αὐτῆ δὲν ἔπαυε τὴν ἐκπληξίν μου, ἐξηκολούθησε·

— Τί εἴμεθα ἡμεῖς; Εἴμεθα καλλιτέχναι. Δὲν εἶναι ἀληθὲς; Εἴμεθα ἠθοποιοί, καὶ μόνη ἡ ὄψις μας πρέπει νὰ προκαλῆ τὴν περιέργειαν. Νομί- ζεις ὅτι ἂν ἐπηγαίνομεν εἰς τὴν πλατεῖαν ἐν- δεδυμένοι ὡς οἱ ἄλλοι πολῖται ἢ οἱ χωρικοί, θὰ ἐγύριζε κἀνεὶς νὰ μᾶς ἰδῆ, θὰ ἐστέκετο ἐμπρὸς μας; Κἀνεὶς· δὲν λέγω καλὰ; Μάθε λοιπὸν ὅτι εἰς τὴν ζωὴν ἀπαραίτητον εἶν' ἐνίοτε τὸ δοκεῖν, δηλαδὴ ὄχι μόνον νὰ εἴμεθα, ἀλλὰ καὶ νὰ φαι- νώμεθα. Αὐτηρὸν εἶναι ἴσως τοῦτο, ἀλλὰ δὲν ἐ- ξαρτᾶται ἀπὸ ἡμᾶς νὰ τὸ μεταβάλωμεν.

Ἰδοὺ πῶς, ἐν ᾧ ἤμην Γάλλος τὸ πρῶτ', ἔγινα Ἴταλός πρὸ τῆς ἑσπέρας.

Ἐπειδὴ δὲ ἡ περισκελὶς μου ἐφθανε μόνον ὡς τὰ γόνατα, ὁ Βιτάλης μοὶ ἔδωσε τὰ περιπόδια δι' ἐρυθρῶν ταινιῶν σταυροειδῶς περὶ ὅλην τὴν κνήμην. Εἰς δὲ τὸν πῖλον μου περισσταύρωσεν ἐπίσης διαφόρους ταινίας, καὶ τὸν ἐκόσμησε διὰ δέσμης ψευδῶν ἀνθέων.

Δὲν ἤξεύρω πῶς ἄλλοι θὰ μ' εὔρισκον, ἀλλ' εἰλικρινῶς πρέπει νὰ εἰπῶ ὅτι ἐγὼ εὔρισκον τὸν ἐκυτὸν μου λαμπρόν. Καὶ οὕτω πρέπει νὰ ἦτον, διότι ὁ φίλος μου Κάπης, ἀφ' οὐ πολλὴν ὥραν με παρετήρησε, μοὶ ἐξέτεινε τὸν πόδα ὡς εὐ- χαριστημένους.

Ἡ ἔγκρισις δὲ τοῦ Κάπη εἰς τὴν μεταμόρ- φωσίν μου μ' ἐγαροποίησε πρὸ πάντων, διότι ἐν ᾧ ἐνεδυόμην τὰ νέα φορέματα, ὁ Καρδούλης ἐ- κάθησεν ἀντικρὺ μου, καὶ ἐμιμείτο ὅλα μου τὰ κινήματα ἐπὶ τὸ ὑπερβολικώτερον. Ἄφ' οὐ δ' ἐ- τελείωσεν ἡ μεταμφιεσίς μου, ἔθεσε τὰς χεῖράς του εἰς τὰ δύο πλευρὰ του, ἔκλινε τὴν κεφα- λὴν του ὀπίσω, καὶ ἤρχισε νὰ γελᾷ ἐκπέμπων μικρὰς σαρκαστικὰς φωνὰς.

Ἦκουσα λεγόμενον ὅτι εἶναι σπουδαῖον ἐπι- στημονικὸν ζήτημα ἂν γελῶσιν οἱ πίθηκες. Φρονῶ δὲ ὅτι οἱ τὸ ζήτημα τοῦτο προβάλλοντες εἰσὶ σοφοὶ τοῦ σπουδαστηρίου, ποτὲ μὴ φρον- τίσαντες τοὺς πίθηκας νὰ σπουδάσωσι. Ἐγὼ δ' ὅστις πολὺν χρόνον ἐζῆσα ἐν οἰκειότητι μετὰ τοῦ Καρδούλη, δύναμαι νὰ βεβαίωσω ὅτι ἐγέλα, καὶ πολλάκις μάλιστα κατὰ τρόπον ταπεινω- τικὸν δι' ἐμέ. Βεβαίως ὁ γέλως του δὲν ἦτον ἐν- τελῶς ὁμοῖος πρὸς τὸν τοῦ ἀνθρώπου· ἀλλ' ὅτε

συμβάν τι προῦκάλει τὴν εὐθυμίαν του, αἱ γωνίαι τοῦ στόματός του ἐσύροντο πρὸς τὰ ὀπίσω, τὰ βλέφαρά του ἐπτύσσοντο, αἱ σιαγόνες του ἐκινουῦντο ταχέως, καὶ οἱ μέλανες ὀφθαλμοὶ του ἐφαίνοντο ἐκπέμποντες φλόγας, ὡς μικροὶ ἄνθρακες ὅταν τις φυσᾷ ἐπ' αὐτῶν.

Ἄλλως τε τὰ χαρακτηριστικὰ ταῦτα σημεῖα τοῦ γέλωτος ταχέως ἔλαβον ἀφορμὴν νὰ τὰ παρατηρήσω παρ' αὐτῷ κατὰ τρόπον λίαν προσβάλλοντα τὴν φιλαυτίαν μου.

— Ἀρ' οὐ τώρα λοιπὸν ἐστολίση, μοι εἶπεν ὁ Βιτάλης ὅταν μὲ εἶδε νὰ φορέσω καὶ τὸν πῖλον μου, καιρὸς ν' ἀρχίσωμεν τὴν ἐργασίαν, διότι αὐριον εἶναι ἡμέρα ἀγορᾶς, καὶ ἀνάγκη νὰ δώσωμεν μεγάλην παράστασιν, εἰς ἣν θὰ κάμῃς τὴν ἐναρξίν σου.

Τὸν ἠρώτησα τί ἐννοεῖ λέγων ὅτι θὰ κάμω τὴν ἐναρξίν μου, καὶ μοι εἶπεν ὅτι θὰ παρουσιάσῃ κατὰ πρῶτον εἰς τὸ δημόσιον καὶ θὰ παραστήσω κωμῳδίαν.

— Αὐριον, εἶπε, θὰ εἶναι ἡ πρώτη παράστασις μας, καὶ σὺ θὰ παραστήσης μετὰ τῶν ἄλλων. Πρέπει λοιπὸν νὰ ἐπαναλάβῃς τώρα τὸ μέρος τὸ διὰ σὲ προσδιωρισμένον.

Ἡ ἐκπληξὶς ὅμως ἥτις ἐξωγραφίζετο εἰς τοὺς ὀφθαλμούς μου τῷ ἐξήγησεν ὅτι δὲν τὸν ἐννοῶ.

— Μέρος λέγων ἐννοῶ ὅτι θὰ ἔχῃς σὺ νὰ κάμῃς εἰς τὴν παράστασιν. Δὲν σ' ἐπῆρα μετ' ἐμοῦ μόνον διὰ νὰ σοὶ δώσω τὴν εὐχαρίστησιν μακρῶν περιπάτων. Πρὸς τοῦτο δὲν εἶμαι ἀρκετὰ πλουσίος. Σ' ἔχω διὰ νὰ ἐργάζεσαι ἢ δ' ἐργασία σου θὰ συνίσταται εἰς τὸ νὰ παριστάνῃς κωμῳδίαν μετὰ τῶν σκύλων μου καὶ μετὰ τοῦ Καρδούλη.

— Ἀλλὰ δὲν ἤξεύρω νὰ παριστάνω κωμῳδίας, ἀνέκραξα περίφοβος.

— Διὰ τοῦτο πρέπει νὰ σὲ διδάξω. Ἐννοεῖς ὅτι ἐκ φύσεως δὲν περιπατεῖ ὁ Κάπης μετὰ τόσης χάριτος εἰς τοὺς δύο ὀπισθίους πόδας, οὔτε πρὸς ἰδίαν τῆς εὐχαρίστησιν χορεύει ἡ Δόλη εἰς τὸ σχοινίον. Ὁ Κάπης ἐδιδάχθη νὰ ἰσταται ὀρθὸς εἰς τοὺς ὀπισθίους πόδας, καὶ ἡ Δόλη ἐδιδάχθη νὰ χορεύῃ εἰς τὸ σχοινίον. Καὶ μάλιστα πολὺ καὶ πολὺν χρόνον ἐεργάσθησαν διὰ ν' ἀποκτήσωσι τὰ προτερήματα ταῦτα, ὡς καὶ τ' ἄλλα ὅσα τοὺς ἀναδεικνύουσι σήμερον ἐπιτηδείους ἠθοποιούς. Καὶ σὺ λοιπὸν πρέπει νὰ ἐργασθῇς διὰ νὰ μάθῃς ὅσα μέρη ἔχεις νὰ παριστάνῃς μετ' αὐτῶν. Ἄς ἀρχίσωμεν τὴν ἐργασίαν μας.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκεῖνην εἶχον ἰδέας ὄλων διόλου ἀφελεῖς περὶ ἐργασίας. Ἐνόμιζον ὅτι ἐργάζεται μόνον ὅστις καλλιιεργεῖ τὴν γῆν, σχίζει ξύλα, πελεκᾷ πέτρας ἄλλο τι δὲν ἐφανταζόμην.

— Ὅθι παραστήσωμεν, ἐξηκολούθησεν ὁ Βιτάλης, δράμα ὀνομαζόμενον «Ὁ ὑπρέτης τοῦ Κ. Καρδούλη», ἢ «ἐκ τῶν δύο τὸ μᾶλλον ζῶν»

δὲν εἶναι τὸ νομιζόμενον». Ἴδου ἡ ὑπόθεσις. Ὁ Κ. Καρδούλης εἶχε μέχρι τοῦδε ὑπρέτην ὅστις τὸν κυχάριστεν πολύ. Ὁ ὑπρέτης οὗτος εἶναι ὁ Κάπης. Ἀλλ' ὁ Κάπης ἐγήρασε, καὶ ὁ Κ. Καρδούλης θέλει νέον ὑπρέτην. Ὁ Κάπης φροντίζει νὰ τῷ τὸν εὐρ. Δὲν προτείνει ὅμως κυνάριον ὡς διάδοχόν του, ἀλλ' ἐν παιδάριον χωρικοῦ ὀνομαζόμενον Ρεμίν.

— Καθὼς ἐγὼ ὀνομάζομαι;
— Ὅχι καθὼς ὀνομάζεσαι, ἀλλὰ σὲ τὸν ἴδιον. Ἔρχεσαι ἀπὸ τὸ χωρίον σου, διὰ νὰ γίνῃς ὑπρέτης τοῦ Κ. Καρδούλη.

— Οἱ πίθηκες δὲν ἔχουν ὑπρέτας.
— Εἰς τὰς κωμῳδίας ἔχουν. Ἔρχεσαι λοιπὸν, καὶ ὁ Κ. Καρδούλης σὲ βλέπει καὶ εὐρίσκει ὅτι φαίνεσαι ἀνόητος.

— Πολὺ νόστιμον τοῦτο δὲν εἶναι.

— Τί σὲ μέλλει; εἶναι μόνον διὰ νὰ κάμωμεν νὰ γελάσῃ ὁ κόσμος. Ἀλλὰ φαντάσου καὶ ὅτι ἔρχεσαι τῷ ὄντι εἰς ἐνὸς κυρίου διὰ νὰ γίνῃς ὑπρέτης, καὶ ὅτι σοὶ λέγουν φέρ' εἰπεῖν νὰ στρώσῃς τὴν τράπεζαν. Ἴδου μάλιστα ἐδῶ μία τράπεζα. Αὐτὴν θὰ μεταχειρισθῶ εἰς τὰς παραστάσεις μας. Ἐλα. Βάλε τὰ πινάκια.

Εἰς τὴν τράπεζαν αὐτὴν ὑπῆρχον πινάκια, ἐν ποτήριον, ἐν μαχαιροπήρουρον καὶ τραπεζομάνδυλον.

Πῶς ἔπρεπε νὰ τὰ βάλω ὅλ' αὐτά;
Τοῦτο ἠρώτων κατ' ἐμαυτὸν, καὶ ἰστάμην ἔχων τεταμέναις τὰς χεῖρας, σκύπτων ἐμπρὸς, τὸ στόμα χάσκον, καὶ δὲν ἤξευρον ποῦ ν' ἀρχίσω. Ὁ κύριός μου ἐχειροκρότησε ξεκαρδιζόμενος.

— Εὐγε, εἶπεν, εὐγε! Ἐξαιρετά. Ἡ ἐκφρασις τῆς φυσιογνωμίας σου εἶναι θαυμασία. Εἶχον πρὸ σοῦ ἐν ἄλλο παιδάριον. Ἐκεῖνο ἔκαμνε τὸν πονηρὸν, ὡς ἂν ἔλεγε: «θὰ ἰδῆτε πῶς ἤξεύρω νὰ προσποιῶμαι τὸ ζῶν». Σὺ δὲν λέγεις τίποτε; σὺ εἶσαι, δὲν προσποιεῖσαι. Ἡ ἀφέλειά σου εἶναι θαυμασία.

— Δὲν ἤξεύρω τί πρέπει νὰ κάμω.

— Διὰ τοῦτο εἶσαι ἐξαιρετός. Αὐριον, μετ' ὀλίγας ἡμέρας, θὰ ἤξεύρῃς ἄριστα τί πρέπει νὰ κάμῃς. Τότε πρέπει νὰ ἐνθυμηθῇς τὴν σημερινὴν σου ἀμνησσίαν, καὶ τότε νὰ προσποιῆσαι ὅτι δὲν θὰ αἰσθάνεσαι πλέον. Ἄν ἤμπορῃς τότε νὰ κατορθώσῃς τὴν αὐτὴν φυσιογνωμίαν καὶ τὴν τωρινὴν σου θέσιν, σοὶ ὑπόσχομαι ὅτι θὰ ἐπιτύχῃς πληρέστατα. Τί ἔχεις νὰ παραστήσης εἰς τὴν κωμῳδίαν μου; νέον χωρικόν, ὅστις ποτὲ τίποτε δὲν εἶδε καὶ τίποτε δὲν ἤξεύρει. Ἔρχεται εἰς τοῦ πίθηκος, καὶ φαίνεται ἀμαθέστερος καὶ ἀνεπιτηδείτερος παρὰ τὸν πίθηκα. Τοῦτο σημαίνει ὁ τίτλος τοῦ δράματός μου: «Ἐκ τῶν δύο τὸ μᾶλλον ζῶν δὲν εἶναι τὸ νομιζόμενον». Νὰ εἶσαι πλέον ζῶν παρὰ ὁ Καρδούλης, τοῦτο ἔχεις νὰ παραστήσης. Διὰ νὰ τὸ παριστᾷς κατ' ἐντέλειαν ἀρκεῖ νὰ μείνῃς ὅτι τώρα εἶσαι ἐπειδὴ

ὅμως τοῦτο εἶναι ἀδύνατον, πρέπει νὰ ἐνθυμηθῆσαι τί ἦσο, καὶ νὰ γίνῃς διὰ τῆς τέχνης ὅτι δὲν θὰ εἶσαι πλέον ἐκ φύσεως.

Ὁ ὑπρέτης τοῦ Κ. Καρδούλη δὲν ἦτον μεγάλη κωμῳδία, καὶ ἡ παράστασις τῆς δὲν διήρκει ὑπὲρ τὰ εἴκοσι λεπτὰ τῆς ὥρας. Ἡ προγυμνασία μας ὅμως διήρκεσεν ὑπὲρ τὰς τρεῖς ὥρας, διότι ὁ Βιτάλης ἀπῆτει νὰ ἐπαναλαμβάνωμεν τὸ αὐτὸ δις, τετράκις, δεκάκις, τὰ κυνάρια καὶ ἐγὼ.

Οἱ κύνες εἶχον λησμονήσει μέρη τινὰ τῆς παραστάσεως, καὶ ἀνάγκη ἦτον νὰ τὰ μάθουν ἐκ νέου.

Ἐθαύμασα τότε ἰδὼν τὴν ὑπομονὴν καὶ τὴν πραότητα τοῦ κυρίου μας. Εἰς τὸ χωρίον μας κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον δὲν μετεχειρίζοντο τὰ ζῶα οἱ χωρικοὶ, ἀλλ' αἱ ὕβρεις καὶ τὰ κτυπήματα ἦσαν αἱ μόναι μέθοδοι τῆς ἀνατροφῆς των.

Ἐκεῖνος δὲ, ὅσον διήρκεσεν αὐτῷ ἡ προγυμνασία, οὔτε ἄπαξ δὲν ἐθύμωσεν· οὔτε ἄπαξ δὲν ἐπρόφρεν ὕβριν.

— Αἱ! ἀς ἀρχίσωμεν πάλιν, ἔλεγε σοβαρῶς ὅταν δὲν ἐπετύγγανεν ὅτι ἤθελε. Δὲν κάμνεις καλά, Κάπη! δὲν προσέχεις, Καρδούλη. Ὅθι μάλωσωμεν.

Τίποτε περισσότερον. Τοῦτο ὅμως ἤρκει.

— Αἱ λοιπὸν, μοι εἶπεν ὅταν ἐτελείωσεν ἡ γυμνασις, πιστεύεις ὅτι θὰ μάθῃς νὰ παριστάνῃς;
— Δὲν ἤξεύρω.

— Τὸ βαρύνεσαι;

— Ὅχι! διασκεδάζω.

— Τότε λοιπὸν καλά εἴμεθα. Εἶσαι εὐφυής, καὶ τὸ καλῆτερον ἴσως, εἶσαι προσεκτικός. Διὰ προσοχῆς καὶ εὐπειθείας ὅλα κατορθώνονται. Ἴδὲ τὰ κυνάρια μου, καὶ παράβαλέ τα πρὸς τὸν Καρδούλην. Αὐτὸς εἶναι ζωηρότερος, ἴσως καὶ εὐφύεστερος, ὅχι ὅμως ἐπίσης εὐπειθής. Μανθάνει εὐκόλως ὅτι διδάσκειται, ἀλλὰ καὶ ἀμέσως τὸ λησμονεῖ. Προσέτι ποτὲ δὲν κάμνει εὐχαρίστως ὅτι τῷ ζητεῖται. Ἐξανίσταται πάντοτε καὶ ἐναντιοῦται. Οὕτως εἶναι ἡ φύσις του· διὰ τοῦτο δὲν θυμῶν. Ὁ πίθηξ δὲν ἔχει καθὼς ὁ σκύλος τὴν συναίσθησιν τοῦ καθήκοντος, καὶ διὰ τοῦτο εἶναι πολὺ κατώτερός του. Τὸ ἐννοεῖς;

— Νομίζω.

— Ἔσο λοιπὸν προσεκτικόν, παιδίον μου. Ἔσο εὐπειθής. Ὅτι ἔχεις νὰ κάμῃς, κάμνε το ὅσον ἤμπορῇς καλῆτερα. Εἰς τὴν ζωὴν τοῦτο εἶναι τὸ πᾶν.

Ἐν ᾧ οὕτω συνδιελεγόμεθα, ἔλαβον τὸ θάρρος νὰ τῷ εἰπῶ ὅτι πρὸ πάντων εἰς αὐτὴν τὴν προγυμνασίαν μ' ἐξέπληξεν ἡ ἀτάραχος ὑπομονὴ μεθ' ἧς ἐφέρετο καὶ πρὸς τὸν Καρδούλην, καὶ πρὸς τοὺς κύνας, καὶ πρὸς ἐμέ.

— Τότε εὐλαφῶς ἐμειδίασε.

— Προφανὲς εἶναι, μοι εἶπεν, ὅτι μέχρι τοῦδε ἔχῃς μόνον μεταξὺ χωρικῶν οἵτινες εἶναι τρα-

χεῖς πρὸς τὰ ζῶα, καὶ ἀναγκαῖον νομίζουσι δι' ὀρθῆς φράσεως πάντοτε νὰ τὰ ἐδηγοῦν. Εἶναι πλάνη, καὶ λυπηρὰ. Διὰ βαρβαρότητος ὀλίγα κατορθοῦνται, δι' ἠπιότητος ὅμως πολλά, ἂν ὄχι ὅλα. Τὸ κατ' ἐμέ, χωρὶς ποτὲ νὰ θυμῶσω, κατέστησα τὰ ζῶά μου ὅποια τὰ βλέπεις. Ἄν τὰ ἐκτύπων, θὰ ἦσαν περίφοβα, καὶ ὁ φόβος παραλύει τὴν νοημοσύνην. Προσέτι ἂν ἐθύμωσον κατ' αὐτῶν, δὲν θὰ ἤμην ὅτι εἶμαι, καὶ δὲν θὰ εἶχον ἀποκτήσει τὴν ἀκατάβλητον ταύτην ὑπομονὴν δι' ἧς ἐκέρδησα τὴν ἐμπιστοσύνην σου· διότι ὅστις διδάσκει τοὺς ἄλλους, διδάσκειται ὁ ἴδιος. Τὰ κυνάρια μου δὲν μοι ἔδωκαν ὀλιγότερα μαθήματα ἀφ' ὅσα ἔλαβον παρ' ἐμοῦ. Ἀνεπτύξα τὴν νοημοσύνην των, καὶ ἐξεῖνα διέπλασαν τὸν χαρακτῆρά μου.

Οἱ λόγοι οὗτοι μοι ἐφάνησαν τόσον παράδοξοι, ὥστε ἤρχισα νὰ γελιῶ.

— Σοὶ φαίνεται, δὲν εἶναι ἀληθές; πολὺ παράδοξον, ὅτι κυνάριον δύναται νὰ διδάξῃ ἄνθρωπον; Καὶ ὅμως εἶναι ἀληθέστατον. Σκέψθητι ὀλίγον. Δέχεσαι ὅτι τὸ κυνάριον εἶναι ὑπὸ τὴν ἐπιτροπὴν τοῦ κυρίου του;

— Βεβαίως.

— Τότε θὰ ἐννοήσῃς ὅτι ὁ κύριός του εἶναι ἠναγκασμένος νὰ ἐπαγρυπνῇ ἐπὶ τοῦ ἑαυτοῦ του ὅταν ἀναλαμβάνῃ τοῦ κυναρίου τὴν ἀνατροφήν. Ὑπόθεσις ἐπὶ μίαν στιγμὴν ὅτι ὅταν διδάσκω τὸν Κάπην παραφέρωμαι καὶ θυμῶν. Τί θὰ κάμῃ ὁ Κάπης; Ὅθι συνηθίσῃ καὶ αὐτὸς νὰ θυμῶν καὶ νὰ παραφέρηται. Ἀκολουθῶν δηλαδὴ τὸ παράδειγμά μου, θέλει διαφθάρῃ. Ὁ κύων εἶναι σχεδὸν πάντοτε τὸ κάτοπτρον τοῦ κυρίου του· ὅστις βλέπει τὸν ἑνα βλέπει τὸν ἄλλον. Δειξόν μοι τὸν κύνα σου, καὶ θὰ σ' εἰπῶ τίς εἶσαι. Ὁ ληστής ἔχει σκύλον κακώτροπον, ὁ κλέπτης κλέπτην, ὁ ἀμαθὴς χωρικός σκύλον ἀγροίκον, ὁ δ' ἐξημερευισμένος καὶ ἡμερὸς ἄνθρωπος κύνα εὐάρεστον.

Οἱ σύντροφοί μου, τὰ κυνάρια καὶ ὁ πίθηξ εἶχον ὑπὲρ ἐμέ τὸ μέγα πλεονέκτημα ὅτι ἦσαν συνηθισμένοι νὰ παρουσιάζωνται εἰς τὸ κοινόν, ὥστε ἀφόβως εἶδον ἀνατέλλουσαν τὴν ἐπαύριον. Αὐτοὶ δὲν εἶχον ἢ νὰ ἐπαναλάβουν ἀπλῶς ὅτι εἶχον ἤδη πράξει ἐκατοντάκις, χιλιάκις ἴσως ὡς τότε.

Ἐγὼ ὅμως δὲν ἤμην ἡσυχος ὡς αὐτοὶ καὶ δὲν εἶχον τὴν ἰδίαν πεποιθήσιν. Τί θὰ ἔλεγεν ὁ Βιτάλης ἂν τὸ μέρος μου δὲν κατάρθουν νὰ τὸ παραστήσω καλῶς; Τί θὰ ἔλεγον οἱ θεαταί;

Ἡ ἀνησυχία αὕτη ἐτάραπτε τὸν ὕπνον μου, καὶ ὅτε ἀπεκοιμήθην ὠνεϊρεύθην ἀνθρώπους, οἵτινες ἐξεκαρδιζοντο περιγελῶντές με.

Μεγάλῃ ἐπομένως ἦτον ἡ συγκίνησις μου ὅτε τὴν ἐπαύριον ἐξήλθομεν τοῦ ξενοδοχείου μας καὶ ἐπορεύθημεν πρὸς τὴν πλατείαν ὅπου ἐπρόκειτο νὰ παραστήσωμεν.

Ὁ Βιτάλης ἐπροπορεύετο, ἔχων τὴν κεφαλὴν ὑψηλά, τὸ στῆθος προτεταμένον, καὶ ἐκίνει κατὰ ῥυθμὸν χειρᾶς καὶ πόδας, παίζων στρόβιλον ἐπὶ μεταλλίνου αὐλίσκου.

Ἔβητο ὁ Κάπης, καὶ εἰς τὴν ῥάχιν αὐτοῦ ἐβρενθύετο ὁ κύριος Καρδούλης ἐν στολῇ Ἄγγλου στρατηγῶ. Ἔῤῃεν ἐρυθρὸν ἔνδυμα καὶ περισκελίδας, καὶ χρυσᾶ ἐπερράμενα σειρίτια· εἰς δὲ τὴν κεφαλὴν ἐφόρει τρίπτυχον, ὃν ἐκόσμου περᾶ.

Ὅπισθ' αὐτῶν, εἰς ἀπόστασιν τινα ἐβάδιζον ἐπὶ τῆς αὐτῆς γραμμῆς ὁ Ζερβίνος καὶ ἡ Δύση.

Ἐγὼ δὲ ἤμην ὁ οὐραγὸς τῆς συνοδίας, ἦτις, ὡς ἐκ τῶν ἀποστάσεων ἄς προσδιώρισεν ὁ κύριος ἡμῶν, κατεῖχεν ἱκανὴν ἔκτασιν τῆς ὁδοῦ.

Ἄλλ' ὑπὲρ τὴν λαμπρότητα τῆς παρελάσεως ἡμῶν προεκάλλουν τὴν κοινὴν προσοχὴν οἱ ὀξεῖς ἦχοι τοῦ αὐλίσκου, αἵτινες εἰσδύοντες μέχρι τῶν ἀπωτάτων μυῶν τῶν οἰκιῶν, διήγειρον τὴν περιέργειαν τῶν κατοίκων τοῦ Ἰσσελ. Πάντες ἔτρεχον εἰς τὰς θύρας διὰ νὰ μᾶς ἴδωσιν ὡς διηρχόμεθα, καὶ ὄλων τῶν παραθύρων τὰ παραπετάσματα ταχέως ἠγείροντο.

Τινὰ παιδιὰ μᾶς παρακολούθουν· τινὲς χωρικοὶ ἐκθαμβοὶ ἤρχοντο καὶ αὐτοὶ κατόπιν, καὶ ὅταν ἐφθάσαμεν εἰς τὴν πλατείαν, εἶχομεν ὀπίσω καὶ περίξ μας ἀληθῆ συνοδίαν.

Τὸ θέατρον μας τάχιστα κατηρτίσθη· συνίστατο δὲ ἐξ ἑνὸς σχοινοῦ δεδεμένου εἰς τέσσαρα δένδρα, οὕτως ὥστε ἀπετέλει τετράπλευρον ἐπίμηκες, καὶ ἐν τῷ μέσῳ αὐτοῦ κατελάθωμεν θέσιν.

Τὸ πρῶτον μέρος τῆς παραστάσεως συνίστατο εἰς διαφόρους ἐπιδείξεις τῶν κυναρίων· τί ὁμῶς ἦσαν αἱ ἐπιδείξεις αὐταὶ δὲν ἠμπορῶ νὰ τὸ εἰπῶ, διότι ἤμην ὄλος ἀπασχολημένος ὑπὸ τῆς ἐπαναλήψεως τοῦ μέρους μου, καὶ κατεσχόμην ὑπὸ μεγάλης ἀνησυχίας.

Ἐνθυμούμαι δὲ μόνον ὅτι ὁ Βιτάλης εἶχεν ἀφήσει τὸν αὐλίσκον του, καὶ λαθὼν εἰς τὰς χειρὰς του βάρβιτον ἢ βιολίον, συνώδευσεν δι' αὐτοῦ τὰ γυνάσματα τῶν κυνῶν, παίζων πότε μελωδίας χορῶν, πότε ἄλλην μουσικὴν γλυκεῖαν καὶ περιπαθῆ.

Τὸ πλῆθος ταχέως συνῆλθε περὶ τὰ σχοινία μας, καὶ ὅταν περιέφερον τὸ βλέμμα περίξ μου, μηχανικῶς μᾶλλον παρ' ἀπὸ σκοποῦ, ἔβλεπον κόρας ὀφθαλμῶν καθ' ἑκατοντάδας, αἵτινες μᾶς ἠτένιζον, ὡς σπινθηροβολοῦσαι.

Ἄφ' οὗ δ' ἡ πρώτη παράστασις ἐτελείωσεν, ὁ Κάπης ἔλαβεν ἕνα δίσκον εἰς τοὺς ὀδόντας, καὶ βαδίζων ἐπὶ τῶν ὀπισθίων ποδῶν του ἤρχισε νὰ περιέρχεται τὴν «ἀξιότιμον ὁμήγηριν». Ὅταν οἱ ὀβολοὶ δὲν ἐπιπτον εἰς τὸν δίσκον, ἔστατο, καὶ καταθέτων αὐτὸν πρὸς τὰ ἔντος τοῦ κύκλου, μακρὰν τῶν χειρῶν, ἔθετε τοὺς δύο ἐμ-

προσθίους τοῦ πόδας ἐπὶ τοῦ δυστρόπου θεατοῦ, τὸν προσεγαύγιζε δις ἢ τρίς, καὶ ἐκτύπα ἐπανειλημμένως εἰς τὸ θυλάκιον ὅπου ὑπέθετε κρυπτόμενον τὸ βαλάντιον.

Καὶ τὸ δημόσιον ἐξεκαρδίετο, καὶ εὐθυμοὶ λόγοι καὶ σκώματα ἀντηλλάσσοντο.

— Πονηρὸν εἶναι τὸ κυνάριον. Ἡξεύρει τίνες ἔχουν τὸ βαλάντιον πλήρες.

— Ἐλα, τὴν χεῖρα εἰς τὸ θυλάκιον!

— Ὁὐ δώση.

— Δὲν θὰ δώση.

— Ἡ κληρονομία τοῦ θεοῦ σου θὰ σοὶ τ' ἀποδώσῃ.

Καὶ τέλος ὁ ὄβολος ἐξήρχετο ἀπὸ τὰ βάρη ὅπου ἐκρύπτετο.

Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ὁ Βιτάλης, χωρὶς λέξιν νὰ εἰπῆ, ἀλλὰ τὸν δίσκον ἐπιμόνως παρακολουθῶν διὰ τῶν ὀφθαλμῶν, ἐπαίειν εἰς τὴν βάρβιτον του μελωδίας εὐθύμους, ὑψῶν καὶ καταβιβάζων αὐτὴν κατὰ τὸν ῥυθμὸν.

Μετ' ὀλίγον ὁ Κάπης ἐπέστρεψε πλησίον τοῦ κυρίου του, ὑπερηφάνως φέρων πλήρη τὸν δίσκον.

Ἦδη ἤρχετο ἡ σειρά τοῦ Καρδούλη καὶ ἐμοῦ.

— Κυρίαὶ καὶ κύριοι, εἶπεν ὁ Βιτάλης, χειρονομῶν διὰ τῆς μιᾶς χειρὸς ἦτις ἐκράτει τὸ πλῆκτρον, καὶ διὰ τῆς ἄλλης ἦτις ἐκράτει τὴν βάρβιτον, θὰ ἐξακολουθήσωμεν τὸ θέαμα δι' ὠραιότητος κωμωδίας, καλουμένης: «Ὁ ὑπηρέτης τοῦ Κ. Καρδούλη», ἢ «ἐκ τῶν δύο τὸ μᾶλλον ζῶον δὲν εἶναι τὸ νομιζόμενον». Ἄνθρωπος ὡς ἐγὼ δὲν καταδέχεται νὰ ἐπαινήσῃ ἐκ προοιμίων τὰ δράματα καὶ τοὺς ὑποκριτὰς του.

Ἐν λοιπὸν μόνον ἄς λέγω· τευτώσατε τοὺς ὀφθαλμοὺς, ἀνοίξατε τ' αὐτία σας, καὶ ἐτοιμάσατε τὰς χειρὰς σας διὰ χειροκροτήσεις.

Ὅτι δ' ὠνόμαζεν «ὠραιότητα κωμωδία» ἦτον ἀληθῶς παράστασις παντόμιμος, καθ' ἣν σχημάτων μόνον γίνεται χρῆσις καὶ ὄχι λόγων. Τοῦτο δὲ καὶ δὲν ἠδύνατο ἄλλως νὰ ἔχη, διότι δύο ἐκ τῶν πρωτίστων ἠθοποιῶν, ὁ Καρδούλης καὶ ὁ Κάπης, δὲν ἤξευρον νὰ ὀμιλῶσιν, ὁ δὲ τρίτος (ὅστις ἤμην ἐγὼ) ἦτον ἐντελῶς ἀνίκανος δύο λέξεις νὰ διαρθρώσῃ.

Ἄλλ' ἵνα καταστήσῃ τὰ σχήματα τῶν ὑποκριτῶν του καταληπτότερα, ὁ Βιτάλης τὰ συνώδευσεν διὰ τινῶν λέξεων, αἵτινες προδιέθετον καὶ ἐξήγουν τοῦ δράματος τὰς σκηνάς.

Οὕτω, παίζων ὑποκώφως μελωδίας ἐμβατήριον, ἀνήγγειλε τὴν εἴσοδον τοῦ Κ. Καρδούλη, Ἄγγλου στρατηγῶ, κερδήσαντος βαθμοὺς καὶ περιουσίαν εἰς τοὺς Ἰνδικούς πολέμους. Μέχρι τῆς ἡμέρας ταύτης ὁ Κ. Καρδούλης μόνον ὑπηρέτην εἶχε τὸν Κάπην· ἀλλ' ἀπὸ τοῦδε ἤθελε νὰ λάβῃ ἄνθρωπον εἰς τὴν ὑπηρεσίαν του, διότι τὰ χρηματικά του μέσα τῷ ἐπέτρεπον τὴν πολυτέλειαν ταύτην. Ἀρκετὸν χρόνον ἦσαν τὰ ζῶα

δούλοι τῶν ἀνθρώπων. Καιρὸς ἦτον πλέον νὰ μεταβληθῶσι τὰ πράγματα.

Μέχρις οὗ φθάσῃ αὐτὸς ὁ ὑπηρέτης, ὁ στρατηγὸς Καρδούλης ἐπεριπάτει ἄνω καὶ κάτω, καπνίζων τὸ σιγάρον του. Νὰ ἐβλέπετε πῶς ἐφόσα τὸν καπνὸν του εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ κοινοῦ!

Ἄλλ' ἤρχισε ν' ἀνυπομονῆ ὁ στρατηγὸς, νὰ περιστρέφῃ τοὺς ὀφθαλμούς του, ὡς ἂν ἔμελλε νὰ ἐκραγῆ ὁ θυμὸς του. Ἐδάγκανε τὰ χεῖλη του, καὶ ἐκτύπα διὰ τοῦ ποδὸς τὸ ἔδαφος.

Εἰς δὲ τὸ τρίτον κύπημα τοῦ ποδὸς ὤφειλον ἐγὼ νὰ παρουσιασθῶ εἰς τὴν σκηνὴν, ὀδηγούμενος ὑπὸ τοῦ Κάπης.

Ἄν εἶχον λησμονήσει τὸ μέρος μου, ὁ κύων θὰ μοὶ τὸ ἐνεθύμιζεν. Εἰς τὴν ὀρισμένην στιγμήν μοὶ ἐξέτεινε τὸν πόδα καὶ μὲ εἰσήγαγε παρὰ τῷ στρατηγῷ.

Οὗτος δὲ, ἰδὼν με, ὕψωσε τοὺς δύο βραχίονας ὡς ἐν ἀπελπισίᾳ. Πῶς; Αὐτὸν τὸν ὑπηρέτην λοιπὸν τῷ ἐπρότεινον; Ἐπειτα δὲ ἤλθε καὶ μ' ἐκύτταξεν ὑπὸ τὴν μύτην, καὶ ἐστρέφετο περίξ μου, ὑψῶν τοὺς ὄμους.

Ἡ ἔκφρασις του ἦτον τόσον κωμικὴ, ὥστε ἐξεβράγχισαν ὄλοι εἰς γέλωτα, διότι ἐνόουν ὅτι μ' ἐξελάμβανεν ὡς ἐντελῶς ἀνόητον. Εἰς τοῦτο δ' ἐσυμφώνουν καὶ οἱ θεαταί.

Τὸ δράμα ἐνοεῖται ὅτι εἶχε σκοπὸν νὰ καταδείξῃ τὴν εὐθειάν μου ταύτην ὑπ' ὄλας τὰς φάσεις τῆς. Εἰς ἐκάστην σκηνὴν ὤφειλον νέαν τινὰ νὰ κάμω ἀνοησίαν, ἐν ᾧ ὁ Καρδούλης ἐξ ἐναντίας εὕρισκε νέας πάντοτε ἀφορμὰς ἵνα ἀναπτύσσῃ τὴν ἐπιτηδειότητα καὶ τὴν νοημοσύνην του.

Ἄφ' οὗ πολλὴν ὥραν μ' ἐξέτασεν, ὁ στρατηγὸς, ἐλεήσας με, μὲ διέταξε τέλος νὰ προγευματίσω.

— Ὁ στρατηγὸς νομίζει ὅτι τὸ παιδάριον αὐτὸ ἀφ' οὗ φάγη, θὰ παύσῃ νὰ εἶναι τόσον ἀνόητον, ἔλεγεν ὁ Βιτάλης. Ὁὐ τὸ ἰδῶμεν.

Καὶ ἐκαθήμεν ἐμπρὸς μικρᾶς ἐστρωμένης τραπέζης, ὅπου ἦτον τὸ πινάκιόν μου, καὶ τὸ χειρόμακτρον ἐπ' αὐτοῦ.

Τί νὰ τὸ κάμω αὐτὸ τὸ χειρόμακτρον;

Ὁ Κάπης μοὶ ὑπεδείκνυεν ὅτι πρέπει νὰ τὸ μεταχειρισθῶ.

Ἄλλὰ πῶς;

Ἄφ' οὗ πολλὴν ὥραν ἐδοκίμασα, τέλος τὸ μετεχειρίσθην ὡς ῥινόμακτρον, ἀπομυξάμενος εἰς αὐτό.

Τότε ὁ στρατηγὸς ἐξεκαρδίσθη, καὶ ὁ Κάπης ἔπεσεν ἀνάσκελα, ἀνατραπείς ὑπὸ τῆς εὐθειας μου.

Ἰδὼν ὅτι ἐσφαλα, ἐκύτταξα πάλιν τὸ χειρόμακτρον, καὶ ἐφαινόμην ἀπορῶν πῶς νὰ τὸ μεταχειρισθῶ.

Τέλος συνέλαβα μίαν ιδέαν. Ἐστρεψα τὸ

χειρόμακτρον, καὶ τὸ ἔδεσα εἰς τὸν λαϊμόν μου ὡς λαϊμοδέτην.

Ἐκ νέου ἀνεκάγχασεν ὁ στρατηγὸς, ἐκ νέου ἔπεσεν εἰς τὴν ῥάχιν του ὁ Κάπης.

Καὶ οὕτως ἐξηκολούθησα, μέχρις οὗ ὁ στρατηγὸς, ἀπολέσας τὴν ὑπομονὴν, μ' ἐδίωξεν ἀπὸ τοῦ σκαμνίου μου, ἐκάθησεν ὁ ἴδιος εἰς αὐτό, καὶ ἔφαγε τὸ πρόγευμά μου.

Ἄ! ὁ στρατηγὸς ἤξευρε πῶς νὰ μεταχειρισθῇ τὸ χειρόμακτρον. Μετὰ πόσης χάριτος τὸ ἐπέρασεν εἰς τὴν κουμβότρυπαν τῆς στολῆς καὶ τὸ ἐξέτεινεν εἰς τὰ γόνατά του! Μετὰ πόσης κομψότητος ἔκοψε τὸ ψαμίον καὶ ἔπιε τὸ ποτήριόν του!

Ἄλλ' ἀκαταμάχητον ἐντύπωσιν ἐπροξένησαν οἱ εὐγενεῖς τρόποι του πρὸ πάντων ὅταν, μετὰ τὸ τέλος τοῦ προγεύματος, ἐζήτησε καλαμίδα, καὶ ἤρχισε νὰ καθαρῖζῃ δι' αὐτῆς τοὺς ὀδόντας του μετὰ πλείστης ταχύτητος.

Τότε χειροκροτήσεις ἐξεβράγχισαν πανταχόθεν, καὶ ἡ παράστασις ἐτελείωσεν ἐν θριάμβῳ.

Πόσον νοήμων ἦτον ὁ πίθηξ! πόσον ὁ ὑπηρέτης του ἦτον ἀνόητος!

Ὅταν δ' ἐπεστρέψαμεν εἰς τὸ ξενοδοχεῖον, ὁ Βιτάλης μὲ συνεχάρη, καὶ τόσον ἠθοποιῶς ἤμην ἤδη, ὥστε ἠσθάνθη ἐμαυτὸν ὑπερήφανον διὰ τὸν ἔπαινον τοῦτον.

[Ἐπιτελεσθέντος]

Ἐκ τοῦ παρ' ἡμῖν ἐσχατοῦς κινήματος ζητήματος τῆς ὑποβρυχίου ποντοπλοίας λαβόντες ἀφορμὴν, καλὸν ἐνομιάσαμεν νὰ ἀνακοινώσωμεν τι ἐπὶ τούτου βρασιμον πρὸς τοὺς ἀναγνώστας τῆς Ἐστίας. Ἐπὶ τούτῳ ἀπετάθημεν πρὸς τὸν πεπαιδευμένον διευθυντὴν τῆς Σχολῆς τῶν ναυκλάστρων κ. βαρῶνον Γύλδερκρον, ὅστις εὐπρεστῆθι νὰ ἀπευθύνῃ ἡμῖν τὴν ἐπομένην ἐπιστολήν. «Εἰς ἀπάντησιν τῆς ἐπιστολῆς ὑμῶν δὲν ἔχω τι καλλίτερον νὰ πρᾶξω ἢ νὰ ἀποστείλω ὑμῖν τὴν πραγματείαν, τὴν ὁποίαν συνέταξα πρὸ τίνος ἐν τῇ Σχολῇ τῶν τορπιλλῶν, καὶ τῆς ὁποίας τὴν εἰς τὴν ἑλληνικὴν μετάφρασιν ἐπεμελήθη ὁ ἀξιωματικὸς τοῦ ναυτικοῦ κ. Α. Γαρουφαλιάς. Ἡ πραγματεία αὕτη πραγματεύεται ἀποκλειστικῶς περὶ ὑποβρυχίων πλοίων, καὶ δεικνύει ὅτι οὐδὲ τὰ μεγάλα κράτη καθάρθωσαν ἔτι νὰ μεταχειρισθῶσι τὸ μέσον τοῦτο διὰ τὰς τορπιλλὰς.

Ἀρχὴν ἔχων ν' ἀφίσταμαι πάσης ἐπιχειρήσεως ἐν Ἑλλάδι, ἦτις δύναται νὰ ἐπιφέρῃ ματαίως δαπάνας εἰς πειράματα, ἀπέχω τοῦ ν' ἀσχοληθῶ εἰς τὰς δοκιμὰς αἵτινες γίνονται ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου, πρὶν ἢ τὰ μεγάλα κράτη ἐκφράσωσιν ἐπ' αὐτοῦ τὴν γνώμην αὐτῶν, καὶ δύνανται τις νὰ ἦνε βέβαιος περὶ ἐπιτυχῶς τινος ἐκβάσεως».

Ἐκ τῆς μνημονευομένης ἀνωτέρω πραγματείας παρατίθεμεν τὴν ἐπομένην συνοπτικὴν περίληψιν, ἐξ ἧς δύναται τις νὰ λάβῃ ἀκριθεὶς ὅπως οὖν ἔνοιαν τῶν μέχρι τοῦδε ὑπὸ τῆς ναυτικῆς ἐπιστήμης γενομένων ἐν τῷ ζῆτήματι τῆς ὑποβρυχίου ποντοπλοίας. Σ. τ. Δ.

ΠΕΡΙ ΥΠΟΒΡΥΧΙΩΝ ΠΛΟΙΩΝ

Ὁ Roger Bacon, ὅστις ἔζη κατὰ τὴν 11' ἑκατονταετηρίδα, ἀναφέρει μεταξὺ τῶν ἄλλων θαυμασίων, ἅτινα ἀπαριθμεῖ, καὶ ὑποβρυχία πλοῖα. «Ἐτι δὲ» λέγει, «ἐργαλεῖα δύνανται νὰ κα-

τασκευασθῶσι, διὰ τῶν ὁποίων οἱ ἄνθρωποι δύνανται νὰ περιπατῶσιν ἐπὶ τοῦ πυθμένου τῆς θαλάσσης ἢ τῶν ποταμῶν ἀνευ σωματικοῦ κινδύνου. Χρῆσιν τῶν ἐργαλείων τούτων ἐποιήσατο Ἄλέξανδρος ὁ μέγας ἐπὶ τῷ σκοπῷ τοῦ νὰ θαυμασῇ τὰ μυστήρια τῶν θαλασσῶν κτλ.

Ἐν τῇ πολιορκίᾳ τῆς Τύρου ὑπὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου, ὡς ὁ Κουίντιος Κούρτιος λέγει, οἱ πολιορκούμενοι λέγεται ὅτι ἠμύνοντο τὴν πρὸς τὴν θάλασσαν βᾶσιν τῶν τειχῶν αὐτῶν διὰ κολοσσιαίων ὀγκολίθων, προωρισμένων ὅπως κωλύσωσι τὴν προσπέλασιν τῶν λέμβων τῶν Μακεδόνων, ἐφ' ὧν ἦσαν ἠμωσμένοι οἱ καταπέλται καὶ ἄλλαι πολεμικαὶ αὐτῶν μηχαναί· οἱ δὲ πολιορκηταὶ ἠναγλοῦντο ἐν ταῖς ἀποπειραῖς αὐτῶν πρὸς ἐξαφάνισιν τῶν προσκομμάτων τούτων ὑπὸ ὑποθαλασσίων ἐργατῶν, οἵτινες ἐξήρχοντο τοῦ ἄστεος καὶ ἀπέκοπτον τὰ σχοινία αὐτῶν. Κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον ἕτεροι ὑποθαλασσοὶ ἐργάται ἐκώλυον τὰς ἀποπειρας τῶν Μακεδόνων τοῦ νὰ συνάψωσι τὸ ἄστυ μετὰ τῶν ἐνδοτέρων, ἀφαιρούντες ὑποθαλασσίως τοὺς ἐπιρριπτομένους λίθους πρὸς κατασκευὴν βραχίονος.

Ἐσαυτῶς αἱ τέρεφεις τοῦ Ἀντωνίου καὶ τῆς Κλεοπάτρας κατέστησαν περιφήμους τοὺς τῆς Αἰγύπτου δούτας. Κατὰ τὸν Πλούταρχον οἱ δύο ἐρασταὶ ἐνασχολοῦντο συχνὰ ἀλειούντες ἐν τοῖς ὕδασι τοῦ Νείλου, ἐν ἀπάσαις δὲ ταῖς περιστάσεσιν ὁ Ἀντώνιος μυστικῶς χρῆσιν ἐποιεῖτο τῶν ὑπηρεσιῶν ὑποθαλασσοῦ ἐταίρου, ὅστις ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν προσήρτα ἰχθὺν εἰς τὴν ἀλειυτικὴν ῥάβδον τοῦ κυρίου αὐτοῦ. Ἡ ἐπιτυχία αὕτη τοῦ Ἀντωνίου ἦν ἀντικείμενον μεγάλου ἐνδιαφέροντος τῇ Κλεοπάτρᾳ, μὴ δυναμένη ν' ἀποκρύψῃ τὴν ἐνόησιν αὐτῆς, μέχρις οὗ ἡμέραν τινα, ἀνακαλύψασα τὸ μυστικὸν αὐτοῦ, ἐποιήσατο καὶ αὕτη ὡσαύτως χρῆσιν ἑτέρου δούτου, ὅστις τὴν ἐπομένην φορὰν προσήρτησε μέγαν τεταριχουμένον ἰχθὺν εἰς τὸ ἄγκιστρον τοῦ Ἀντωνίου, ὅστις ἔσυρεν αὐτὸν ἀπὸ τοῦ ὕδατος, γελώντων τῶν περιστοιχιζόντων αὐτοὺς αὐλικῶν.

Πλὴν τούτων συγγραφεῖς τινες ἀναφέρουσιν ὅτι καὶ οἱ Ῥωμαῖοι ἐποιοῦντο χρῆσιν ἐν τῷ ναυτικῷ αὐτῶν καταδυτικῶν τινῶν συσκευῶν εἰς ὑποθαλασσίους ἐργασίας.

Ἐν τοῖς μετὰ ταῦτα χρόνοις τὴν πρώτην περιγραφὴν καταδύσεως ἐν τῇ θαλάσῃ εὐρίσκωμεν ἐν ἔτει 1540, ἐκτελεσθεῖσαν ἐπὶ παρουσίᾳ Καρδίου τοῦ Ε' καὶ τῆς αὐτῆς αὐτοῦ ἐν Τολέδῳ τῆς Ἰσπανίας ὑπὸ δύο Ἑλλήνων, οἵτινες κατήλθον εἰς τὸ ὕδωρ μετὰ ἀνημμένης λυχνίας ἐν μεγάλῳ ἀνεστραμμένῳ λέβητι καὶ ἀνῆλθον ἀδιάβροχοι καὶ μὲ ἀνημμένην εἰσέτι τὴν λυχνίαν. Ἄλλαι δ' ἀπόπειραι καταδύσεως δι' ὑποβρυχίας λέμβου ἀναφέρονται αἱ γενόμεναι ἐν ἔτει 1624 ὑπὸ Κορνηλίου Δεβρέλλου ἐν Ἀγγλίᾳ, καὶ ἐν ἔτει 1687 ὑπὸ William Phipps, ὅστις κατώρθωσε νὰ ἀ-

νασῶρῃ ἐκ τῆς θαλάσσης ἐκ ναυαγήσαντος πλοίου παρὰ τὸν Ἅγιον Δομίτιον θησαυρὸν συμποσούμενον εἰς 200,000 ταλῆρων. Πλὴν τούτων καὶ ἄλλοι ἀναφέρονται ὑποβρυχίων λέμβων ἐφευρεταί, ἐν οἷς ὁ ἐκ Βορδιγάλων Dirnis (1772), ὅστις μετὰ καὶ ἄλλων δέκα ἀτόμων, ἐμεινεν ἐν τῇ λέμβῳ αὐτοῦ ὑπὸ τὸ ὕδωρ ἐπὶ τέσσαρας καὶ ἡμίσειαν ὥρας.

Ἄλλ' ὁ πρῶτος, ὅστις συνέλαβε τὴν ἰδέαν τοῦ νὰ προσβάλῃ πλοῖον ὑπὸ τὸ ὕδωρ καὶ ἐναυπήγησε πρὸς τοῦτο ὑποβρυχίον λέμβον, εἶνε ὁ Ἀμερικανὸς David Bushnell. Ἀκριβὲς σχέδιον τῆς ἐφευρέσεως αὐτοῦ δὲν περιεσώθη μέχρις ἡμῶν, ἀλλ' ἀναφέρεται ὁμως μία δι' αὐτοῦ γενομένη ἀπόπειρα προσβολῆς κατὰ τοῦ ἀγγλικοῦ πλοίου «Eagle» 64 πυροβόλων, ὅπερ ὄρει ἐξω τῆς «Governor's Island». Ὁ ἀναλαβὼν νὰ προσβάλῃ τὸ πλοῖον κατώρθωσε νὰ φθάσῃ ὑπ' αὐτὸ, ἀλλὰ μὴ ὦν καλῶς ἐξοικειωμένος περὶ τὸν χειρισμὸν τῆς λέμβου ἀπώλεσε τὸ πλοῖον ἐν τῇ ἀποπειρᾷ πρὸς εὐρεσιν τῆς καταλλήλου θέσεως, ἐξ ἧς νὰ διευθύνῃ τὴν προσβολήν, καὶ δὲν κατώρθωσε νὰ ἐπανεῦρῃ αὐτό. Τούτου ἕνεκα ἀπεχώρησεν ἐγκαταλιπὼν τὴν ἐκρηκτικὴν μηχανήν, ἧτις μετὰ μίαν ὥραν ἐκράγεισα εἰς τινα ἀπὸ τοῦ πλοίου ἀπόστασιν ἀνέρριψεν ἐν τὸν ἀέρα κολοσσιαίαν στήλην ὕδατος πρὸς μεγάλην ἐκπληξιν τῶν ἐν τῷ πλοίῳ, οἵτινες δὲν ἠδύναντο νὰ ἐξηγήσωσι τὴν αἰτίαν τοιοῦτου μοναδικοῦ φαινομένου.

Ἐνῶ ὁ Bushnell καταγίνετο ἐν Ἀμερικῇ εἰς τὴν ἐφεύρεσιν αὐτοῦ, ὁμοίαι προσπάθειαι κατεβάλλοντο καὶ ἐν Ἀγγλίᾳ ὑπὸ τινος ὀνόματι Day, αἵτινες ὁμως ἀπέβησαν ἀνεπιτυχεῖς. Κατὰ τὸ 1797 ἦλθεν εἰς Παρισίους ὁ Ἀγγλος Fulton καὶ κατασκευάσας πρότυπον ὑποβρυχίου λέμβου προσέφερεν εἰς τὴν Κυβέρνησιν· ἀλλ' ὁ ὑπουργὸς τῶν ναυτικῶν ἠρνήθη νὰ χορηγήσῃ τὴν ἀναγκαίαν συνδρομὴν καὶ εὐκολίαν. Μετὰ τρία ἔτη ὁ Fulton ἀπετάθη εἰς τὸν πρῶτον Ὑπατον, ὅστις ἐχορήγησεν αὐτῷ 10,000 φράγκων πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν ἀναγκαίων πειραμάτων. Ἐνθαρρυνθεὶς οὕτω ὁ Fulton ἐναυπήγησε καταδυτικὴν λέμβον, δι' ἧς ἐξετέλεσε πειράματα ἐν Χάδρῃ καὶ Βρέστ, ἀνεπιτυχῆ ὁμως· ὅθεν μετ' ὀλίγον ἐναυπήγησε ἄλλην «Ναυτίλον» ἐπικληθεῖσαν, ἧτις ἐδοκιμάσθη ἐν τῷ Σηκουάνα τὸν Ἰούνιον τοῦ 1801· τὰ γενόμενα πειράματα ἦσαν ὅπως οὐκ ἐπιτυχῆ· ἐν Βρέστῃ μάλιστα ὁ Fulton διὰ τῆς λέμβου ταύτης ἠδυνήθη ν' ἀνατινάξῃ εἰς τὸν ἀέρα μικρὸν πλοῖον προσκολλησάσας αὐτῷ ναύκλασρον. Ἄλλ' ἐν τούτοις οὐδεμία περαιτέρω ἐχορηγήθη αὐτῷ συνδρομὴ διὰ τὸν λόγον, ὅτι ἡ λέμβος αὐτοῦ ἐλειτούργει λίαν βραδέως, ὅτε εὐρίσκετο ὑπὸ τὸ ὕδωρ.

Αἱ κατόπιν ὑπὸ πολλῶν γενόμεναι ἀπόπειραι πρὸς ὑποβρυχίον ποντοπλοῖαν εἰς οὐδὲν φαίνονται, ἀπέληξαν ἀποτελέσμα μὲχρι τοῦ 1851, ὅτε ἐγένετο ἡ ἐφεύρεσις τοῦ Phillip, ἧτις θεω-

ρεῖται ὡς ἡ τελειοτάτη τῶν μέχρι τούδε. Ὁ ἐφευρετὴς καθελκύσε τὴν πρώτην αὐτοῦ λέμβον εἰς τὴν λίμνην Michigan κατὰ τὸ 1851. Ἡ λέμβος αὕτη ἦν σιγαροειδῆς τὸ σχῆμα, εἶχε δὲ 40 ποδῶν μῆκος καὶ τεσσάρων ποδῶν μεγίστην διάμετρον, ἐν διαστήματι δ' ὀλίγων ἐτῶν τοσοῦτον ἐτελειοποίησε τὰ μέσα αὐτοῦ διὰ τὴν ἐξάχνισιν τοῦ μεμολυμένου ἀέρος κτλ., ὥστε ἐν μιᾷ περιστάσει παρέλαβε μεθ' αὐτοῦ τὴν τε σύζυγον καὶ τὰ δύο αὐτοῦ τέκνα καὶ ἐδαπάνησεν ὀλόκληρον ἡμέραν ἀνερευνῶν τὸν πυθμένα τῆς λίμνης. Ἐν τῇ λέμβῳ εἶχεν ὡσαύτως ἠμωσμένον καὶ πυροβόλον τῶν 6 λιτρῶν, μεθ' οὗ καὶ ἐβυθίσθη, πυροβολήσας διὰ τῶν πυθμένων κατὰ τῶν ἐπὶ τῷ σκοπῷ τούτῳ ἠγκυροβολημένων πλοίων. Ἡ λέμβος αὕτη, ἧς ἡ ἐσωτερικὴ διαρρύθμισις ἦτο τεχνικωτάτη, ἠδύνατο νὰ τηρηθῆι διὰ μηχανισμοῦ εἰς οἰονδήποτε δεδομένον βάθος, ἅμα δὲ καὶ νὰ μένῃ παράλληλος τῇ ἐπιφανείᾳ τῆς θαλάσσης, ἡ δὲ μετακίνησις βαρῶν ἀπὸ τοῦ ἐνὸς ἄκρου τῆς λέμβου εἰς τὸ ἕτερον οὐδαμῶς ἐπηρέαζε τὴν ἰσορροπίαν αὐτῆς. Πλὴν τῆς λέμβου ταύτης ὁ Phillip ἐσχεδίασε καὶ ἄλλην ὠρισμένην διὰ πολεμικοὺς σκοποὺς, ὡς καὶ πληρεσ σύστημα πρὸς ἐκβύθισιν ναυαγησάντων πλοίων.

Ἀπὸ τοῦ 1854 πολλοὶ ἀναφέρονται ἀπόπειραι γενόμεναι ἐν τε Εὐρώπῃ (Ἀγγλίᾳ ἰδίως) καὶ Ἀμερικῇ πρὸς ὑποβρυχίον πλοῖον· φαίνεται ὁμως ὅτι οὐδεμία τῶν ἐφευρεθεισῶν λέμβων ἐκρίθη ὡς πληροῦσα τοὺς ὅρους τοῦ ἐπιδικουμένου σκοποῦ, διότι οὐδεμία ἀναφέρεται ὡς γενομένη ἀποδεκτὴ καὶ ἐπικρατήσασα.

Κατὰ τὸ ἔτος 1863 ὁ ὑποναύαρχος τοῦ γαλλικοῦ ναυτικοῦ Bourgeois ἐναυπήγησεν ἐν Rochefort καταδυτικὴν λέμβον, ἧτις, ὡς αἱ γαλλικαὶ ἀρχαὶ βεβαιοῦσιν, ἦν ἀνωτέρα πάσης τοιοῦτου εἶδους ἐφευρέσεως. Ἦτο δὲ σιγαροειδῆς ἢ ἰχθυοειδῆς τὸ σχῆμα καὶ καθελκύσθη κατὰ Μάιον τοῦ 1863, ἐξ οὗ χρόνου μέχρι τοῦ 1874 ἐγένετο ἀντικείμενον σειράς πειραμάτων ἐν τῷ ποταμῷ Charente καὶ τῷ ἀνοικτῷ πελάγει. Λέγεται ὅτι τὰ πειράματα ἀπέβησαν ἐπιτυχῆ, ἀλλ' ἀξιοπίστοι περὶ τούτου πληροφοροὶ δὲν ὑπάρχουσι.

Λέμβου ὑποβρυχίας σχέδιον ἐξετέθη ἐν τῇ παγκοσμίᾳ Ἐκθέσει τῶν Παρισίων τῷ 1867, εἰς οὐδένα ὁμως ἦν ἐπιτετραμμένον νὰ πλησιάσῃ ὅπως τὴν ἐξέτασῃ. Ἄλλαι τινὲς ἀπόπειραι ναυπηγήσεως ὑποβρυχίων λέμβων ἀναφέρονται γενόμεναι ἐν Ἰσπανίᾳ μὲν ὑπὸ τινος Ναρκίσσου Μοντουριόλου, αἵτινες λέγονται ἐπιτυχεῖς, ἀν καὶ ἐν μεγίστῃ μουσικότητι τηρηθεῖσαι, ἐν Στοκχόλμῃ δὲ ὑπὸ Γάλλου τινὸς ὀνόματι Deschamps.

Ἐν ταῖς ἠνωμέναις Πολιτείαις μετὰ τὸν ἀμερικανικὸν πόλεμον αἱ πρὸς κατασκευὴν ὑποβρυχίων λέμβων προσπάθειαι ἀψησώλησαν πολ-

λοῦς. Πρῶτον ἐναυπηγήθη ἡ λέμβος ἡ κληθεῖσα «Λογικὴ Φάλασσα», ἧτις καὶ τοὶ διαφημισθεῖσα ἐν ἀρχῇ ἀπεδείχθη κατόπιν ὄλως ἀνεπιτυχῆς. Κατόπιν ἐγένοντο σχέδια καὶ προτάσεις διαφοροὶ, ὑπὸ τοῦ John W. Kelley τῷ 1869, ὑπὸ τοῦ δόκτορος Barbour κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος, καὶ κατὰ τὸ 1872 ὑπὸ τοῦ κ. Rowell, ἀλλὰ καὶ τὰ σχέδια ταῦτα ἢ δὲν ἐξετελέσθησαν παντάπασι, ἢ ἐκτελεσθέντα ἀπεδείχθησαν ὡς ἔχοντα τὰς αὐτὰς ἀτελείας, ὡς καὶ τὰ προηγουμένως γενόμενα.

Ἡ νεωτάτη τῶν ἐφευρέσεων ἐν τῷ ζητήματι τῆς ὑποβρυχίου ποντοπλοίας εἶνε ἡ τοῦ Tosselli, ἧτις προώρισται διὰ ναυκλαστρικοὺς σκοποὺς ἐν καιρῷ πολέμου, καὶ συνίσταται εἰς λέμβον μετὰ πολλῆς τέχνης κατασκευασμένην. Δι' αὐτῆς, ἦν ὁ ἐφευρετὴς ἐπωνόμασεν «Ἐπιβρυχίον Ἀσπάλαινα», πολλάκις οὗτος κατήλθε κατὰ τὸ 1874 εἰς τὸν πυθμένα τοῦ κόλπου τῆς Ναπόλεως, ἐν βάθει δηλαδὴ διακοσίων εἰκοσι τεσσάρων ποδῶν, εὔρε δὲ τὴν ἐφεύρεσιν αὐτοῦ θαυμασίως κατάλληλον δι' ὑποβρυχίους ἐρεῦνας.

Ἄλλαι τινὲς ἀπόπειραι ἀναφέρονται ὡς γενόμεναι περὶ τὸν αὐτὸν χρόνον ὑπὸ τοῦ ἐξ Ἀγίου Φραγκίσκου Fernandez καὶ τοῦ ἐκ Newjersey Holland.

Τοιαύτη ἐν συνόψει ἡ ἱστορία τῶν γενομένων ἀποπειρῶν πρὸς ἐπίτευξιν ὑποβρυχίου ποντοπλοίας. Ἄλλὰ τὸ ζήτημα τοῦτο θέλει θεωρηθῆι ὡς μὴ σκοπίμως λελυμένον, ἐὰν μὴ ὑπερ-νικηθῶσι τὰ μερικὰ μειονεκτήματα τὰ σχετιζόμενα μετὰ τῆς χρήσεως τῶν καταδυτικῶν λέμβων. Τὰ μειονεκτήματα ταῦτα ἐγκαινται ἐν τῇ παρουσίᾳ ἀτελεῖ λύσει τῶν προβλημάτων τοῦ φωτός καὶ τῆς ταχύτητος. Ἐνόσω ἡ ὑποβρυχίος λέμβος δὲν δύναται νὰ κινήται ταχέως ὑπὸ τὸ ὕδωρ, ἐνόσω δὲν ἐξευρεθῇ μέσον τοῦ φωτίζειν αὐτὴν καὶ μέρος τοῦλάχιστον τῆς πέριξ τῆς λέμβου θαλάσσης, ἐν τῷ βάθει πῆς ὁποίας οὔτε νὰ διακρίνη τις ἀντικείμενον οὔτε ἦχον ν' ἀκούσῃ εἶναι εὐκόλον, σπουδαῖα ἀποτελέσματα ἀπὸ τῆς ὑποβρυχίου ποντοπλοίας δὲν δύναμεθα νὰ ἐλπίζωμεν.

Ἡ ΠΕΝΤΗΚΟΝΤΑΕΤΗΡΙΣ ΤΟΥ ΕΡΝΑΝΗ

Τὴν εἰκοστὴν πέμπτην (δεκάτην τρίτην) λήξαντος Φεβρουαρίου ἐωρτάσθη ἐπὶ τοῦ κατ' ἐξοχὴν Γαλλικοῦ θεάτρου τῶν Παρισίων ἡ πεντηκονταετηρίς τῆς πρώτης παραστάσεως τοῦ πρώτου δράματος τοῦ πρώτου τῶν ζώντων Γάλλων ποιητῶν, ἧτοι τοῦ «Ἐρνάνη» τοῦ Βίκτωρος Οὐγῶ.

Ὅταν τις ἀναλογισθῇ ὅτι τὸ δραματικὸν τοῦτο ἔργον τοῦ μεγάλου ποιητοῦ, ἀνεξαρτήτως τῆς περὶ αὐτοῦ γνώμης τῆς ἀπαθούς κριτικῆς, θεωρεῖται, σήμερον ἰδίως, ἐν Γαλλίᾳ ὡς ἐκπροσωποῦν πιστότερον παντὸς ἄλλου τὰς περὶ δράματος ἰδέας τοῦ Οὐγῶ, καὶ ὡς ὁ πρῶτο

και ἀκρογωνιαῖος ἐν Γαλλίᾳ λίθος τοῦ ῥωμαν-
τικού οἰκοδομήματος, ὅπερ διὰ τοσούτου πατά-
γου και πολέμου κατώρθωσε νὰ ἰδρῶσῃ πρὸ πεν-
τήκοντα περίπου ἐτῶν ἐν τῇ γαλλικῇ φιλολο-
γίᾳ ἐκτακτος ἀληθῶς ποιητικῆ γενεᾶ· ὅταν τις
γνωρίζῃ ὅποια διεσχίσθη ἐπὶ μακρὰ ἔτη μάχη
μεταξὺ κλασικῶν και ῥωμαντικῶν, οὐ μόνον
διὰ καλῶν και μέλανος ἀλλὰ και διὰ φω-
νῶν και πυγμῆς· ὅταν τις ἀναπολήσῃ, ὅτι μί-
α τῶν κυριωτάτων και κρισιμωτάτων περὶ τῆς
νίκης συμπλοκῶν ὑπῆρξεν ἡ κατὰ τὰ 1830
πρώτη παράστασις τοῦ «Ἐρνάνη», καθ' ἣν τὸ μὲν
ἡμισυ τῶν θεατῶν ἐχειροκρότου ὡς παράφρο-
νες, τὸ δ' ἕτερον ἡμισυ ἐσύριζον ὡς δαιμονιών-
τες· δὲν θέλει βεβαίως ἀπορήσει πρὸς τὸ ἐπι-
βάλλον τῆς τελετῆς και τὸ πανηγυρικὸν τοῦ
θριάμβου, δι' οὗ ἐωρτάσθη πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν
ἐν Παρισίοις ἡ πεντηκονταετηρίς τοῦ δράματος
ἐκείνου, ὅπερ δικαίως δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς
ἡ πρώτη και κυρία σημαία τοῦ νικηφόρου στρα-
τοῦ, τοῦ συγκεντρώσαντος βαθμηδὸν ἕκτοτε εἰς
τὰς τάξεις του πάσας τὰς φιλολογικὰς δυνά-
μεις τῆς νέας Γαλλίας.

Ὅτε κατὰ πρῶτον παρεστάθη ὁ «Ἐρνάνης» ἐπὶ
τῆς σκηνῆς τοῦ γαλλικοῦ θεάτρου, ἡ φιλολο-
γικὴ ἐν Γαλλίᾳ ἐπανάστασις εἶχεν ἤδη ἀρχίσει,
ἐνῶ ἐκυφορεῖτο ἔτι ἡ πολιτικὴ τοῦ Ἰουλίου ἀ-
νατροπῆ. Ἐνῶ δὲ οἱ πολιτευόμενοι συνεζήτου
περὶ συντάγματος και βασιλικῶν προνομίων, ἐνῶ
ἐν τῇ Βουλῇ και τοῖς ἐκλογικοῖς συλλόγοις συ-
νεταράσσοντο τὰ πνεύματα, και ἐλογακόπου
αἱ γλώσσαι, ὁ κόσμος τῶν γραμμάτων διετέλει
ἐν ἀγωνί κεκμημένω και ἡ διαμάχη τῶν γρα-
φόντων συνεκροτεῖτο ἤδη πρὶν ἢ συμπλακῶσιν
ἐν ταῖς ὁδοῖς οἱ δίχα φρονούντες περὶ τῆς πο-
λιτείας. Ὁ λαὸς ἠτοιμάζετο νὰ ρίψῃ θρόνον πο-
λυετῆ, οἱ δὲ ποιηταὶ συνέτριβον ἤδη τὰ εἰδωλα
τῶν παλαιῶν θεῶν, και ἀνεκέρυσσον νέαν θρη-
σκείαν. Τὸ παρελθὸν ἐπολεμεῖτο ὑπὸ πᾶσαν
μορφήν, και ὁ «Ἐρνάνης» ὑπῆρξε τὸ κυριώτατον
τῆς φιλολογικῆς ἐκείνης ἐπαναστάσεως πραξι-
κόπημα. Ποιητῆς νέος, μεῖραξ ἔτι, ἀλλ' ἤδη
μεγαλοφυῆς, εἶχεν ἀναβῆ εἰς τὰς ἐπάλξεις, και
ἐκρήμιζεν ἄρδην τὸ γηραιὸν οἰκοδόμημα τῆς
παλαιᾶς τραγωδίας. Κρανυγὴν ἔρρηξαν τότε με-
γάλην οἱ πιστῶς εἰς τὰ καθεστῶτα προσείμε-
νοι συντηρητικοί, οἱ τῶν παραδόσεων ἐχόμενοι,
οἱ τὸν Ἄριστοτέλους εὐαγγέλιον ἀνακηρύσσον-
τες τῆς δραματικῆς ποιήσεως. Τὰ πολιτικὰ γε-
γονότα ἐπήνεγκον αἴφνης τότε ἀντιπερισπασμὸν
εἰς τὸν φιλολογικὸν σάλον τῶν πνευμάτων, και
ἡ Ἰουλιανὴ ἐπανάστασις κατηύνασε πρὸς ὦραν
τὸν πολεμικὸν ἐκείνον πυρετόν. Ἄλλ' ἡ πρώτη
δῆσις εἶχε δοθῆ, ὁ σάλος ἐπῆλθε μετὰ μικρὸν
σφοδρότερος, ἡ νίκη ἐγένετο ὀριστικῆ, τὸ δὲ ἐ-
παναστατικὸν δράμα ὑπῆρξεν οὕτως εἰπεῖν ἡ

ἀφετηρία κινήματος φιλολογικῆς μεγάλης ση-
μασίας, ὅπερ ἀνεμόρφωσεν ἐν βραχεῖ διαστήματι
τὴν γαλλικὴν φιλολογίαν. Ὅτε ὁ «Ἐρνάνης» ἀ-
νεφάνη ἐπὶ τῆς σκηνῆς, τὰ πνεύματα ἦσαν ἡσυ-
χώτερα και δικαιοτέρα· ὁ πόλεμος εἶχε παύσει,
οὐδὲ συνεκροτοῦντο πλέον πυγμαχίαι. ἐν τῷ θεά-
τρῳ περὶ τῆς νίκης. Ἐμεινεν οὕτω τὸ ἐξάλλον
δράμα ἐν τῷ δραματολογίῳ τοῦ γαλλικοῦ θεά-
τρου, μέχρι οὗ προεγράφη κατὰ τὰ 1851 μετὰ τοῦ
προγραφεύσαντος ποιητοῦ, μόλις δὲ τῷ 1867 ἀνεφάνη
ἐπὶ τῆς σκηνῆς, εὐφημούμενον και χειροκροτού-
μενον μετὰ φανατισμοῦ, ὃν ὑπηγόρευε πολιτικῆ
μᾶλλον ἀντιπολίτευσις, ἢ φιλολογικὸς φανατι-
σμός. Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον διεκόπησαν και πάλιν
αἱ παραστάσεις του ὑπὸ τῶν μεγάλων συμβε-
βηκότων τοῦ 1870, και μόλις πρὸ δύο ἐτῶν ἤρ-
χισε διδασκόμενος ὁ «Ἐρνάνης» ἀπὸ τῆς γαλλι-
κῆς σκηνῆς, ἐν πάσῃ δυνατῇ πομπῇ και μεγα-
λειότητι, νεαρὸς πάντοτε και πάντοτε θαυμα-
ζόμενος ὑπὸ τοῦ γαλλικοῦ κοινοῦ.

Τοιαύτη ἐν ὀλίγοις ἡ θεατρικὴ ἱστορία τοῦ
ὀνομαστοῦ δράματος, ὅπερ πρὸ ἐνός περίπου μη-
νὸς ἐώρτασεν ἐν Παρισίοις τοὺς χρυσοὺς αὐτοῦ
γάμους μετὰ τῆς γαλλικῆς σκηνῆς.

Ἡ παράστασις τῆς 13 (25) Φεβρουαρίου δὲν
εἶχε βεβαίως τὸ δριμύ και παράδοξον θέλημα
τῆς πρὸ πενήκοντα ἐτῶν πρώτης διδασχῆς τοῦ
«Ἐρνάνη», ἀλλ' εἶχεν ὅμως πᾶσαν τοῦ θριάμβου
τὴν μεγαλειότητα, και ὄλην τοῦ πανηγυρικοῦ
μνημοσύνου τὴν ἐπιβάλλουσαν γοητείαν. Δὲν ἦτο
πλέον μάχη οὐδὲ συμπλοκή, οὐδὲ νίκη, ἀλλὰ
νίκης ἀνάμνησις και καθιέρωσις. Δὲν ἐμύριζε
πλέον πυρίτιδα, ἀλλὰ δάφνην και μύρτον. Πε-
ριττόν, ἐνοεῖται, νὰ ρηθῆ, ὅτι ἡ αἴθουσα τοῦ
γαλλικοῦ θεάτρου ἦτο πλήρης τὴν ἐσπέραν ἐ-
κείνην μέχρι τῶν ἐσχάτων αὐτῆς γωνιῶν, ὅτι οἱ
ὀνομαστοὶ τῆς πρώτης γαλλικῆς σκηνῆς ἦθο-
ποιοί, και ἰδίως ἡ διάσχιμος Σάρα Βερνάρ ὡς
Δόνα Σόλ, ἀπεδείχθησαν αὐτοὶ ἐαυτῶν κράτι-
στοι, ὡς λέγει ὁ Πλούταρχος, ὅτι πᾶσαι αἱ τῆς
γαλλικῆς πρωτεύουσας ἐπισημότητες, φιλολο-
γικαὶ και πολιτικαί, ἐσπευσαν νὰ προσφέρωσιν
εἰς τὸν πολὺν ποιητὴν τὸν προσήκοντα φόρον
τῶν εὐφημιῶν και χειροκροτημάτων. Ὡς τοιαύ-
τη, ἡ παράστασις ἐκείνη δὲν ἦτο πάντῃ ἀσυνή-
θης, διότι πάντοτε σχεδόν, ὅσάκις ἀπὸ δύο ἤδη
ἐτῶν ἐδιδάσχετο ὁ «Ἐρνάνης» ἀπὸ τοῦ γαλλικοῦ
θεάτρου, ἡ αἴθουσα αὐτοῦ εἶχεν ἐορτάσιμον τὴν
ὄψιν. Ἄλλ' ὅ, τι ἰδίως διέκρινεν αὐτὴν ἦτο ἡ ἔ-
κρη οὕτως εἰπεῖν πράξις τοῦ δράματος. Ἀφοῦ,
μετὰ τὰς φοβερὰς λέξεις τοῦ Don Ruy Gomez:
Morte! Oh, je suis damné!

κατεπετάσθη ἡ αὐλαία ἐπὶ τῶν πτωμάτων τοῦ
Ἐρνάνη και τῆς Δόνας Σόλ, ὀλίγοι μόλις παρῆλ-
θον στιγμαί, και ἀνεπετάσθη πάλιν, ἀποκαλύ-
ψασα πανηγυρικῶς διεσκευασμένην τὴν σκηνήν,
και ἐν μέσῳ αὐτῆς ἐστήμενην τὴν προτομήν τοῦ

ποιητοῦ, λαξευθεῖσαν πρὸ τεσσαράκοντα περίπου
ἐτῶν ὑπὸ τοῦ δικαστοῦ Δαυὶδ d'Angers, ὅτε
στενὴ φιλία συνήνου τοὺς δύο μεγαλοφυεῖς νεα-
νίας. Τὴν προτομήν τοῦ Οὐγῶ ἐφώτιζον θαυμα-
στοὶ ἐκ χρυστάλλου φανοί, περιεστοιχίζον δὲ
πάντες οἱ τὸν «Ἐρνάνη» διδάξαντες ἠθοποιοί,
εὐλαδῶς πρὸ αὐτῆς κλίνοντες τὴν κεφαλὴν. Ἡ
πρὸ μικροῦ Δόνα Σόλ ἀπεσπάσθη τότε τοῦ θυ-
λου, και μικρὸν προχωρήσασα, ἀπέτεινε πρὸς
τὸν ποιητὴν ὠραίαν σιχηρὰν προσφώνησιν, πλήρη
αἰσθημάτων και χάριτος, γεγραμμένην ὑπὸ τοῦ
γνωστοῦ συγχρόνου Γάλλου ποιητοῦ Φραγκίσκου
Coppée, ἀφηγουμένην δὲ τὴν ἐμπαθῆ μάχην με-
ταξὺ κλασικῶν και ῥωμαντικῶν, ἧς ὁ «Ἐρνάνης»
ὑπῆρξε τὸ σύνθημα και ἡ ἀφετηρία, πανηγυρι-
ζουσαν τὴν νίκην, και ψάλλουσαν τὸν θρίαμβον
τοῦ ποιητοῦ.

Ἰδοὺ ἡ ὠραία και πλήρης ἐμπνεύσεως ἀρχὴ
τῆς προσφωνήσεως ταύτης, ἧτις ἀπαγγελλο-
μένη διὰ τῆς μεταλλικῆς ἐκείνης φωνῆς τῆς
Βερνάρ, ἧς οὐδεὶς ἀκούσας αὐτὴν ἐλησμόνησε τὸ
γόητρον, συνεκίνησε μέχρι παραφορᾶς τὸ πικρὸν
ἀκροατήριον:

Hernani! Cinquante ans sont passés! mais ce nom
Résonne dans nos coeurs comme un bruit de canon,
Et grise nos cerveaux comme une odeur de poudre;
Et, quand gronde un écho lointain de cette foudre,
Quiconque a le respect et le culte du beau
Sent passer sur son front une ombre de drapeau.
Cinquante ans sont passés! Il n'en reste plus guère,
Hélas! des grands soldats de cette ancienne guerre.
Mais il est toujours là, celui dont le cerveau
Fit naître pour le monde un idéal nouveau.
Le sublime héros survit à l'épopée;
Le vieil arbre est debout dans la forêt coupée;
Et, sous ses cheveux blancs, l'aïeul robuste et tel
Qu'il sera centenaire avant d'être immortel!

Μετὰ τὸ τέλος τῶν στίχων τοῦ Coppée, οὗς
δὲν ἤκουσε μὲν ὁ Οὐγῶ, ἀπὸν τοῦ θεάτρου, ἀλλ'
ἐχειροκρότησαν ἐκ τινος τῶν θεωρειῶν παταγω-
δῶς οἱ δύο του ἔγγονοι, Γεώργιος και Ἰωάννα,
προσῆλθεν ἡ Σάρα Βερνάρ εἰς τὴν προτομήν και
ἀπέθηκε κλάδον φοίνικος ἐπὶ τοῦ ὑποβάθρου
τῆς. Ἀπερίγραπτος ἐξερῶραγῃ τότε ὁ ἐνθου-
σιασμός τοῦ κοινοῦ, και ἐκμανεῖς ἐζήτου οἱ
παριστάμενοι τὸν γηραιὸν ποιητὴν. Ἄλλ' ὁ ποι-
ητῆς ἔλειπεν, ὡς προείπομεν. Δὲν ἔλειπεν ὅμως
ἐκ τῆς πρώτης παραστάσεως τοῦ ἔργου του, ἐν
ἔτει 1830, ὅτε, πένης καίτοι γνωστός ἤδη ἐκ τῶν
λυρικῶν του ποιήσεων, ἐκαρδάκι ἀπὸ τῶν πα-
ρασκηνίων τὴν ἐλθασιν τῆς φοβερᾶς και κρισί-
μου μάχης, ἧτις πλὴν τῆς φιλολογικῆς νίκης,
ἔμελλε νὰ δώσῃ ἄρτον εἰς τὸν νεόνυμφον ποιη-
τὴν. Πεντήκοντα μόλις φράγκα εἶχε, λέγουσι,
τὴν ἐσπέραν ἐκείνην ἐν τῷ θυλακίῳ του ὁ ποι-
ητῆς τῶν Ἀνατολικῶν Ἀσμάτων, ἡ δὲ νεαρὰ
σύζυγός του εἶχε δικαίον ἀνακραῖσασα φαιδρὰ
μετὰ τὸ νικηφόρον τέλος τῆς παραστάσεως:

— Ὅα ἔχωμεν τοῦλάχιστον νὰ πληρώσωμεν
τὸν ἄλλον μῆνα τὸν ἀροτοπάλην!

Οἱ καιροὶ μετεβλήθησαν ἕκτοτε και συμμε-
τεβλήθησαν μεγάλως και τὰ πράγματα. Ὁ πέν-
νης τότε νεανίας εἶνε σήμερον γέρον πλουσιώ-
τατος—και ἱκανῶς φιλόγυρος, λέγουσιν αἱ κα-
και γλώσσαι—, περιττόν δὲ πάντα φρονεῖ νὰ
παρευρίσκηται εἰς τὰς παραστάσεις τῶν δρα-
μάτων του, διότι περιττοὺς ἴσως πλέον ὑπο-
λαμβάνει και τοὺς στεφάνους τῆς κοινῆς εὐφη-
μίας.

Τὴν πανηγυρικὴν παράστασιν τοῦ Ἐρνάνη πα-
ρηκολούθησε πολυτελέστατον συμπόσιον, δοθὲν
ἐν τῷ Ἡπειρωτικῷ Ξενοδοχείῳ εἰς τιμὴν τοῦ
Οὐγῶ ὑπὸ τῶν παρισίων δημοσιογράφων και
κριτικῶν, και συγκαλέσαν παρὰ τὴν αὐτὴν τρά-
πεζαν, πλὴν τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ γαλλικοῦ
τύπου, πολλὰς ἔτι ἄλλας ἐπισημότητας ἐκ τοῦ
κόσμου τῶν γραμμάτων και τοῦ θεάτρου. Ἡ Σάρα
Βερνάρ, καθήμενη δεξιόθεν τοῦ ποιητοῦ, ἀπήγ-
γειλε και πάλιν περὶ τὸ τέλος τοῦ δείπνου τοὺς
ὠραίους στίχους τοῦ Coppée, ὁ δὲ διακεκριμένος
δραματογράφος Αἰμίλιος Augier προέπειν εἰς
ὑγείαν τοῦ Οὐγῶ, ἐκ μέρους τῶν δραματικῶν
συγγραφεῶν τῆς Γαλλίας προσφωνήσας αὐτῷ τὰ
ἐπόμενα μετὰ βαθέως συγκληνημένης φωνῆς:

»Αγαπητὲ και ἐνδοξε διδάσκαλε!

»Πόσοι ἐκ τῶν ἐορταζόντων σήμερον εἰς τι-
μὴν σου τὴν ἐορτὴν ταύτην δὲν εἶχον ἔτι ἀν-
»δρωτῆ, πόσοι δὲν εἶχον ἔτι γεννηθῆ καθ' ἣν ἡ-
»μέραν ἐπέτελλεν ἐπὶ τῆς γαλλικῆς σκηνῆς τὸ
»ἀθάνατον ἔργον, οὕτινος πανηγυρίζομεν σήμε-
»ρον τὴν πεντηκονταετηρίδα.

»Οἱ πρῶτοι ἠθοποιοί, οἵτινες εἶχον τὴν τι-
»μὴν νὰ τὸ διδάξωσιν, ἐξέλιπον πάντες, και
»ἡδὲς ἕκτοτε περιφανῶς ἀντικατεστάθησαν. Γε-
»νεαὶ παρῆλθον μετὰ γενεᾶς· κυβερνήσεις ἐπε-
»σαν μετὰ κυβερνήσεις· ἐπαναστάσεις ἐγένοντο
»πολλαί· ἀλλὰ τὸ δράμα ἐπέζησεν εἰς πάντα
»και πάντας, ἐπὶ μᾶλλον εὐφημούμενον και ἐπὶ
»μᾶλλον νεάζον!

»Φαίνεται δὲ, ὅτι και εἰς τὸν ποιητὴν του
»αὐτὸν μετέδωκε μέρος τῆς αἰωνίας του νεότη-
»τος. Δυσάλωτος πρὸς τὸν χρόνον, δὲν γνωρί-
»ζεις, φίλτατε διδάσκαλε, τὴν παρακμὴν, και
»διέρχεσαι πᾶσαν τοῦ βίου ἡλικίαν, ἀνὴρ πάν-
»τοτε διαμένων. Ἡ ἀτάραχος τῆς μεγαλοφυῆς
»σου γονιμότης κατέκλυσε ἀπὸ ἡμίσεος ἤδη
»αἰῶνος τὸν κόσμον διὰ πλημμυρίδος, ἧτις πάν-
»τοτε ἀναβαίνει. Ἡ ἐκμανὴς ἀντίστασις τῆς
»πρώτης ὥρας και ὁ τραχὺς πόλεμος τῶν ἐπ-
»πειτα χρόνων ἐχωνεύθησαν βαθμηδὸν εἰς θαυ-
»μασμὸν παγκόσμιον, και οὐδεὶς ἀπέμεινε πλέον
»ἀποστάτης. Παρέχεις δὲ σήμερον τὸ σπάνιον
»και μεγαλοπρεπὲς θέαμα μεγάλου ἀνδρός, πα-
»ρισταμένου εἰς τὴν ἰδίαν αὐτοῦ ἀποθέωσιν, και
»εὐλαύνοντος τοῦ τελικῶ του θριάμβου τὸ

ναρμα, ὅπερ οὐδεὶς πλέον παρακολουθεῖ ὑβρι-
στῆς.

»Ὅτε ὁ Λαβρέορ προσηγόρευε τὸν Βοσσουέ-
ντον ἐν πληθούσῃ Ἀκαδημίᾳ πατέρα τῆς ἐκ-
κλησίας, ἐλάλει ἐκ τῶν προτέρων τὴν γλώσ-
σαν τῶν ἀπογόνων. Ἀλλὰ σέ, φίλτατε διδά-
σκαλε, περιστοιχίζουσιν ἐνταῦθα αὐτοὶ οἱ ἀ-
πόγονοι, οἵτινες καὶ σὲ προσαγορεύουσι προ-
πύνοντες: *εις ὑγείαν τοῦ πατρὸς!*»

Τὴν πρόποσιν τοῦ Augier παρεκολούθησεν
ἐτέρα τοῦ ὀνομαστοῦ ἠθοποιῦ τοῦ γαλλικοῦ
θεάτρου Délaunay, ἐκ μέρους τῶν συναδέλφων
του, καὶ μετ' ὀλίγον ἄλλη τοῦ Γάλλου κριτικοῦ
Φραγκίσκου Sarcey, ἐξ ὀνόματος τῶν Γάλλων
δημοσιογράφων, εἰς ἣν καὶ ἀναστάς ὁ πολιὸς
ποιητὴς ἀπήντησε διὰ συγκεκριμένης φωνῆς,
προπιῶν ὑπὲρ τοῦ Γαλλικοῦ τύπου, ἐν μέσῳ
φρηντιωδῶν χειροκροτημάτων καὶ παρατετα-
μένων εὐφρυνῶν. Α.

ΑΘΗΝΑΙΚΑΙ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ

Κ'

Τῆς ΚΥΡΙΑΣ Χ***, Εἰς ΠΑΡΙΣΙΟΥΣ.

Ἐν Ἀθήναις, τῆ 9 Μαρτίου 1880.

Δόξα τῷ Θεῷ καὶ προσκύνημα τῷ Κυρίῳ τῶν
Δυνάμεων, ὅτι μᾶς ἀπῆλλαξε τέλος πάντων τῆς
φοβεράς βασάνου, ἣτις ὀνομάζεται ἐνδυμασία
πρὸς χορὸν, τῆς ἐτι φοβερωτέρας, ἣτις ὀνομά-
ζεται χορὸς, καὶ τῆς φοβερωτάτης πασῶν, ἣτις
ὀνομάζεται ἀγρυπνία μέχρι πρωίας, καὶ cotil-
lon διαρκούν τέσσαρας ὥρας. Ἦσυχάσαμεν ἐπὶ
τέλους, ἀγαπητῆ μου φίλη, καὶ δυνάμεθα τόρα
ἐν πάσῃ ἀνέσει, διὰ μετανοῶν καὶ χαβιαροφα-
γίας, νὰ καθαρισθῶμεν ἀπὸ πάσης χορευτικῆς
ἀμαρτίας καὶ νὰ ἀποπλύνωμεν πάντα τὰ ἀπὸ
τῶν ἀπόκρεω καὶ τῶν μεταμφιέσεων κρίματα
ἡμῶν. Ὁὰ τὸ κάμωμεν ὅμως ἀρά γε; Ἦ, τοῦ-
λάχιστον, ὅτ' ἀμφοτέρωθεν ὄλαι; Ἀμφιδάλλω
πολύ. Καὶ ὅτ' ἀμφιδάλλω καὶ σὺ μαζὺ μου, ὅταν
μάθης, ὅτι χθὲς ἀκόμη, σάββατον μόλις τῆς
πρώτης ἐβδομάδος τῆς τεσσαρακοστῆς, ἐχόρευον
—ὄχι ἐγὼ, Θεὸς φυλάξῃ!—ἀλλὰ πολλὰί φίλαι
μας... μέχρι τῆς τρίτης μετὰ τὸ μεσονύκτιον!
Καὶ πῶς λοιπόν, ὅτ' ἀναφωνήσης βέβαια! δὲν ἐ-
χόρτασαν ἐπὶ δύο ἡδὴ μῆνας sandiwchs καὶ λε-
μονάδας; δὲν ἐκουράσθησαν οἱ πόδες των; δὲν
ἐθαρύνθησαν οἱ ῥωθωνές των ῥοφῶντες κἀπὸν
κρήτων καὶ κοινορτόν; δὲν ἐθαρύνθησαν αἱ γλώσ-
σαι των οὐλοῦσαι μετὰ δύο ἀντιχόρων περὶ
βροχῆς καὶ ἡλίου, περὶ χειμῶνος καὶ αἰθρίας,
περὶ ὑπουργικῆς κρίσεως καὶ Κωστοπούλου, περὶ
τῆς ὁδοῦ Πατριῶν καὶ τοῦ ἑλληνικοῦ ζητή-
ματος; Ὅχι, ἀγαπητῆ μου! οὐτ' ἐκουράσθησαν,
οὐτ' ἐθαρύνθησαν. Ἀπόδειξις δὲ τούτου τὸ φο-
βερὸν χθεσινὸν πραξικόπημα, τὸ ὁποῖον, ὡς μαν-
θάνω, πρόκειται νὰ ἐπακολουθήσῃ καὶ ἄλλα
ὅμοια ἐντὸς ὀλίγου. Δὲν ἤξεύρω ἂν ὁ κόσμος ἐν

γένει ἐλωλάθη ἐφέτος, ἢ ἐγὼ παραδόξως πρε-
σβυτιζῶ. Τὸ βέβαιον ὅμως εἶνε ὅτι ἡ μανία τῶν
διασκεδάσεων, τῶν ἐσπερίδων καὶ τῶν χορῶν
δὲν ἐξεθύμανεν ἀκόμη, μ' ὅλον τὸ διάσπαστον
douché, τὸ ὁποῖον ἔρριψε κατὰ τῶν κεφαλῶν μας
ὁ ἀνεκδιήγητος χειμῶν τῆς παρελθούσης ἐβδο-
μάδος. Οὕτω δέ, μολονότι, κ' ἐφέτος καθ' ὅλου
τοῦς τύπους ἐωρτάσμεν τὰ Κούλουμα, μολο-
νότι, ὡς ἐμάντεον εἰς τὸ τέλος τῆς παρελθούσης
μου ἐπιστολῆς, ἠθρίασεν αἴφνης τὴν Καθαρὰν
Δευτέραν ὁ καιρὸς, οἰονεὶ ἀπὸ σκοποῦ καταδει-
κνύων, ὅτι ἐτραχύνθη μὲν ἵνα κόψῃ τὰς ἀμαρ-
τωλὰς ἡμῶν διασκεδάσεις, ἐγλυκάνθη δὲ πάλιν
ἐν μιᾷ νυκτὶ ἵνα καλέσῃ ἡμᾶς εἰς πανηγυρικὴν
προϋπάντησιν τῶν νηστειῶν καὶ τῆς μετανοίας,
ἡμεῖς ὅμως οὐ βουλόμεθα συνιέναι, οὔτε σημεῖα
ἐκτιμῶμεν οὔτε οἰωνοὺς, ἐμμένομεν δὲ σκληρο-
τράχηλοι εἰς τὴν παραλυσίαν, καὶ ὁ Θεὸς πλέον..
ἐλεῆσαι καὶ οἰκτιρῆσαι καὶ σώσαι ἡμᾶς. Αὐτὰ
δὲ περίπου ἔλεγε καὶ σήμερον ἐν πολλῇ κατα-
νύξει καλοθερμυμένους τις ἱεροκλήρουξ, ὅστις ἐφρόν-
τισεν ἐπὶ τέλους νὰ μνημονεύσῃ ἐπιδειξίως πρὸς
τοὺς ἀκροατάς του καὶ μικρὸν τι αὐτοῦ συγ-
γραμμάτιον, ὀρίζων συνάμα καὶ τὸ βιβλιο-
πωλεῖον, ὅπου ἡδύνατο νὰ τὸ ἀγοράσῃ ὁ βουλό-
μενος πρὸς ψυχικὴν αὐτοῦ οἰκοδομήν, ἀντὶ εὐ-
τελοῦς τιμῆς. Γνωρίζετε σεῖς αὐτοῦ, εἰς Παρι-
σίους, τὸ εἶδος αὐτὸ τῆς Réclame, τὸ ὁποῖον
ὑπερβαίνει, ὡς βλέπετε, πᾶν ὅ,τι ὁμοειδὲς ἐπε-
νόησαν μέχρι τοῦδε οἱ Ἀμερικανοί;

Οὐχ ἦττον, μολονότι καὶ μετανοοῦντες ἐν τεσσαρακο-
στῇ διασκεδάζομεν ὡς ἐν ἀπόκρεω, ἐσπεύσαμεν
ὅμως, ὡς ἄνθρωποι κατ' ἐξοχὴν τυπικαί, ν' ἀπο-
χαιρετίσωμεν δῆθεν τὰ Κρόνια καὶ πᾶσαν τὴν
πομπὴν αὐτῶν, ἄλλοι μὲν εἰς τὰς στήλας τοῦ
Ὀλυμπίου Διὸς, ἄλλοι δὲ εἰς τὸ Φάληρον. Ἐν-
νοεῖς ὅτι, ἀφοῦ ἡ ἀκτὴ τοῦ νέου Φαλήρου ἤρ-
χισε νὰ κάμνῃ ἀνταγωνισμὸν εἰς τὰς στήλας
τοῦ Ὀλυμπίου Διὸς, ὁ κόσμος τῶν καθαυτῶ Κου-
λουμῶν ἐγένετο ἀραιότερος καὶ ἀπὸ ἔτους εἰς
ἔτος ἐλαττοῦται. Μάτην ἤθελέ τις καὶ ἐφέτος
ἀναζητήσῃ ἐπὶ τῶν γραφικῶν καίτοι φαλακρῶν
λόφων, οἵτινες δεσπόζουσι τῶν ὀχθῶν τοῦ ξηροῦ
Ἰλισσοῦ τὰς ποικίλας ἐκείνας συστάδας τῶν
σταυροποδητῆ καθημένων περίξ τρυβλίου ἐλαιῶν,
κρομμύων, θριδάκων καὶ τῆς ἀπαραιτήτου πλώ-
σκαρ· μάτην ἤθελέ τις ζητήσῃ τὰ παλαιὰ ἐ-
κεῖνα καὶ παροιμιακὰ ὄρη τῶν στραγαλιῶν, ἃ-
τινα ἐφρασσε κυκλοειδῆς πορτοκαλλίων παρά-
ταξις, καὶ τὸ ἀπειράριθμον τάγμα τῶν κολυ-
ροπυλῶν, περίξ τῶν ὁποῶν ἐσκίρτων ἐκ χαρᾶς
τῶν νηπιῶν τὰ ῥοδοπέριαι στίφη, καὶ τοὺς σκο-
ροδοστεφεῖς βιολισταίς, καὶ τοὺς ὀπισθεν τῆς
κεφαλῆς των φέροντας τὴν προσωπίδα μετημ-
φιεσμένους, καὶ τῶν ὑπὸ τὰς στήλας τοῦ Ὀλυμ-
πιοῦ ὄρχουμένων πᾶλληκαρίων τὸν ὄμιλον, καὶ

τὸ πυκνὸν, πυκνότατον ἐκεῖνο πλῆθος τῶν θεα-
τῶν, οἵτινες κατέκλυζον τὸν περίξ χώρον, δίκην
μυρμηκῶν στρατιάς. Ὅλα ἐκεῖνα τὰ παλαιὰ,
ἅλ' ἐκεῖνη ἡ φαῖδρά ἀληθῶς πανήγυρις, ἣτις ἐπὶ
τοσαῦτα ἔτη ἀντεῖχεν ἐπιμόνος εἰς πᾶν ἐκκλη-
σιαστικὸν ἀνάθεμα καὶ πᾶσαν ἐπισκοπικὴν προ-
γραφὴν, παρῆλθε πλέον σήμερον ἀνεπιστρεπτεῖ,
καὶ ὅ,τι δὲν κατώρθωσεν ἡ ἐκκλησία κατώρθω-
σεν οὕτως εἰπεῖν ὁ πολιτισμὸς. Λέγω οὕτως εἰ-
πεῖν, διότι μετέθηκεν ἀπλῶς ὅ,τι μάτην ἐκεῖνη
προσεπάθει νὰ ἐξοντώσῃ. Δὲν γίνεται πλέον
εἰς τὰς στήλας τοῦ Ὀλυμπίου Διὸς τὸ προ-
σκύνημα τῆς Καθαρᾶς Δευτέρας, ἀλλὰ γίνε-
ται ὅμως ἀπὸ πέντε ἤδη ἔτων εἰς τὸ Φάληρον.
Εἰς τοὺς λόφους τοῦ Ἰλισσοῦ ἀπέμειναν πιστοὶ
ἀποδημηταὶ ὀλίγιστοι μόνον μὴ πολιτισμένοι
καὶ εἰς τὰς κατωτέρας τοῦ λαοῦ τάξεις ἀνή-
κοντες. Αὐτοὶ μεταφέρουσι ἀκόμη ἐκεῖ, ὡς εἶπον
μεταφέρει τὴν παρελθούσαν Δευτέραν, τὰς ἐ-
λαίας των καὶ τὰ σκόροδά των καὶ τὰ πενιγρά
των ὄστρεα καὶ τὸν ἀπαραίτητον ῥητινίτην, καὶ
τραγωδοῦσι ἀκόμη εὐθυμοὶ καὶ χορεύουσι πρὸς
τὸν ἄγον βραχνοῦ τινος καὶ παραχόρδου βιολίου.
Ἄλλ' εἶνε ὀλίγοι δυστυχῶς, ὡς εἶνε ὀλίγοι καὶ
οἱ θεαταὶ των. Οἱ πολλοί, ὧν ἡ πολιτισμένη
καὶ νεωτερίζουσα στρατιὰ πληθύνεται ὀσημέραι,
καταβαίνουσιν εἰς τὸ Φάληρον, ὅπου ὑπάρχει ἐ-
στιατόριον τῆς Ἑταιρίας τοῦ σιδηροδρόμου, ὅ-
που ὑπάρχει καφενεῖον, ὅπου κτίζονται μέγαρα
ἐξοχικά, ὅπου δύναται τις τέλος νὰ περιπατήσῃ
ὥρας δλοκλήρους εἰς διακοσίαν μέτρων ἑκατ-
σι, θανατῶν τὰς πασσαλοστοιχίας, ἃς οἱ φα-
ληρισταὶ ἀποκαλοῦσι κήπους, τὸ μελαγχολικὸν
παράπηγμα, ὅπερ τὸ θέρος ὀνομάζεται θεάτρον,
καὶ... τὴν περίεργον ἀνεμαντλίαν, ἣτις ὡς
γίγαντος σκελετὸς ἀναπτύσσει πρὸς τὴν θαλασ-
σίαν αὔραν τὰς ἐρυθράς τῆς πέρευγας. Τὰ πολλὰ
ταῦτα καὶ ποικίλα θέλητρα τοῦ Φαλήρου, εἰς
ἃ μὴ λησμονήσης νὰ προσθήσῃς τὸ μέγιστον ἐ-
κεῖνο, ὅπερ συνοψίζουσιν αἱ γαλλικαὶ λέξεις:
voir et être vu, συγκαλοῦσι συνήθως τὴν Κα-
θαρὰν Δευτέραν παρὰ τὸν φαληρικὸν αἰγιάλον
τὸν οὕτω καλούμενον καλὸν κόσμον τῶν Ἀθη-
νῶν, ὅστις ἀφοῦ περιπατήσῃ ὥρας τινάς, καὶ ἀ-
κούσῃ βρακένδυτῶν κίνα καὶ ἀνιπτον ἰταλόπαι-
δα, παίζοντα διὰ τῆς ἀρπῆς του τὴν Mandoli-
nata καὶ τὴν Stella Confidente, ἐπιστρέφει οἴ-
καδε κατευχαριστημένος καὶ διηγείται τὴν ἐ-
πιούσαν ὅτι ἐπέρασε θαυμάσια εἰς τὸ Φάληρον.
Ἐφέτος ὅμως καὶ τοῦ Φαλήρου τὰ Κούλουμα
ἴσαν πενιγρά καὶ μέτρια. Ὁ κόσμος ἦτο ὀλί-
γος, ἴσως διότι ὁ ἀφθονὸς πηλὸς τῶν ὀδῶν ἐμ-
πόδιζε τοὺς περιεσσοτέρους νὰ ἐπιχειρήσωσι τὴν
ἀπὸ τῆς οἰκίας των εἰς τὸν σιδηροδρομικὸν
σταθμὸν ὀδοπορίαν, πολὺ μακροτέραν καὶ δυσ-
ρεστοτέραν τῆς ἀπὸ τοῦ σταθμοῦ εἰς τὸ Φάληρον·
τὸ δὲ ἐστιατόριον τοῦ σιδηροδρόμου ἦτο κλει-

στόν, διότι πιθανῶς ἡ χιὼν τῆς προτεραίας εἶχε
παγώσει τοὺς κερδοσκοπικοὺς ὑπολογισμοὺς τοῦ
ξενοδόχου. Οὕτω πᾶσαι αἱ διασκεδάσεις, τὰς
ὁποίας πρὸ μικροῦ σοῦ ἀνέφερα, ἔγειναν μὲν,
ἀλλ' ἔγειναν κατὰ πολὺ μικροτέρας διαστάσεις,
καὶ ἡ greatest attraction τῆς ἡμέρας ἔμεινεν ἡ
ἀνεμαντλία τοῦ σιδηροδρόμου, ἣτις ἀντικατέ-
στήσεν ἀπὸ τινῶν μνηῶν τὸ δυστυχῆς δνάριον,
οὔτινος οἱ ἀφιλοκερδεῖς ἀγῶνες ἐπότιζον ἄλλοτε
τὸν κηπον τῆς Ἑταιρίας.

Θέλεις τόρα καὶ ἐν νέον; Ἐφθασε προχθὲς ὁ
ἰταλικὸς μελοδραματικὸς θίασος, ὅστις πρόκει-
ται νὰ τέρψῃ τὰ ἀθηναϊκὰ ὄτα κατὰ τὴν τεσ-
σαρακοστὴν ἀπὸ τῆς σκηνῆς τοῦ χειμερινοῦ θεά-
τρου. Λέγεται δὲ ἤδη περὶ αὐτοῦ ὅτι ἡ πρώτη
κυρία εἶνε... πολὺ ὠραία. Σὺ θὰ ἐρωτήσης ἴσως,
ἂν τραγουδεῖ εὐμορφα. Περὶ τούτου οὐδεὶς ἔγεινε
λόγος μέχρι τοῦδε ὑπὸ τοῦ φιλομουσοῦ κοινού.
Ἄ! ἀλήθεια! ὀλίγου δεῖν νὰ λησμονήσῃ καὶ
ἐν ἄλλο νέον. Ἐπεσε τὸ Ἰπουργεῖον.

ΣΟΦΙΑ.

Γνώμαι καὶ σκέψεις ἠθεκαὶ τοῦ δαυκὸς

ΔΕ-ΛΑ-ΡΟΣΦΟΥΚΩ

[Μεταφρασίς Γ. Ζωγιάου.]

422.

Ὅλα τὰ πάθη παρορμῶσι τὸν ἄνθρωπον εἰς
σφάλματα, ἀλλὰ τὰ ἐξ ἔρωτος ὀλισθήματα εἶ-
ναι τὰ μᾶλλον καταγέλαστα.

423.

Ὀλίγοι γέροντες γινώσκουσι νὰ φέρονται ὡς
γέροντες.

424.

Ἄλλα ἔχομεν ἐλαττώματα καὶ ἐν ταῖς ἀντι-
θέτοις αὐτῶν σεμνυόμεθα. Ἐν ᾧ, λόγου χάριν,
ἀσθενεὺς εἴμεθα χαρικτήρος, καυχώμεθα ὡς ἰ-
σχυρογνώμονες.

425.

Ἦ περινοια οἰονεὶ μαντικῆς δυνάμεως μετέ-
χει, καὶ διὰ τοῦτο, ὑπὲρ πᾶν ἄλλο τοῦ νοῦ
προτέρημα, τὸ διαρατικὸν τὴν ματαιότητα τοῦ
ἀνθρώπου κολακεύει.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

— Παππάκη, τί εἶνε αὐτὴ ἡ «διδασκαλία μα-
θημάτων διὰ προβολῆς φωτεινῶν εἰκόνων», περὶ
τῆς ὁποίας γίνεται τόσος λόγος εἰς τὰς ἐφημε-
ρίδας;

— Σοῦ τὸ εἶπα ἄλλοτε.

— Ναί, μοῦ εἶπες ὅτι δὲν ἤξευρες.

— Ἀὐτὸ λοιπόν, αὐτὸ εἶνε.

— * *

Μεταξὺ φίλων:

— Πῶς; εἶσαι σὺ; Δὲν ἀπέθανες λοιπόν;

— Καθόλου.

— Ἦσο τόσον κακὰ τὴν τελευταίαν φράσιν
ποῦ σὲ εἶδα εἰς τὴν ἀσθενείαν σου.

- Εἶνε ἀληθές, ἀλλ' ἔγεινα καλά.
 — Πῶς τὸ κατώρθωσες;
 — Ἄ, ὄλωσ κατα τύχην. . . Ἦσθένησεν ὁ ἱατρός μου.

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

* * * Κανὲν ἔθνος δὲν εἶνε πλέον μεμψίμοιρον, πλέον εὐπειθές, καὶ πλέον ἐπιλήσμον τοῦ ἑλληνικοῦ.

* * * Ὅταν δὲν δύναται τις νὰ δαγκάσῃ, δὲν πρέπει νὰ ὑλακτῆ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ωω Τὸ τηλεφῶνον εὐρίσκεται ἤδη ἐν πλήρει καὶ ἐνθουσιῳδῇ χρήσει παρὰ τοῖς κατοικοῖς τοῦ Χικάρου ἐν Ἀμερικῇ. Ὁ Ἡ.λεκτριστὴς ἀναφέρει τὸ ἐξῆς ὅλωσ πρόσφατον περιστατικόν, ὅπερ ἀποδεικνύει τὰ πλεονεκτήματα, ὅσα παρέχει ἡ ἐφαρμογὴ τῆς νέας ταύτης ἐφευρέσεως εἰς τοὺς ἀσθενεῖς.

Νέα τις κυρία ἐτηλεφώνησε τὸ μεσονύκτιον πρὸς τὴν πενθερὰν τῆς, ὅτι τὸ τέκνον τῆς κατελήφθη ἀπὸ βῆχα διφθεριτικόν, καὶ ὅτι δὲν ἤξευρε τί νὰ κάμῃ.

Ἡ πενθερὰ ἐτηλεφώνησε πρὸς τὸν ἱατρὸν τῆς, ὅστις ἀμέσως ἀπεκρίθη ὅτι πρέπει νὰ συνεννοηθῇ παρευθὺς μὲ τὴν μητέρα. Τὸ κεντρικὸν τηλεφωνικὸν γραφεῖον ἐνήργησε παραχρῆμα τὴν δέουσαν προσαρμογὴν τῶν τηλεφωνικῶν συρμάτων, καὶ ὁ ἱατρός ἐτηλεφώνησε τὰ ἐξῆς: «Ὅταν τὸ παιδίον βῆξῃ ἀκόμη, προσαρμύσατε τὸ ἄκρον τοῦ τηλεφωνικοῦ μηχανήματος εἰς τὸ στόμα του, ἐγὼ δὲ προσέχω, καὶ θὰ ἀκούσω».

Αἱ ὁδηγίαι αὗται ἐξετελέσθησαν, καὶ ἡ μήτηρ ἔλαβε πάραυτα τὸ ἐξῆς τηλεφώνημα: «Ἦσυχάσατε· δὲν εἶνε ἀνάγκη τῆς ἐπισκέψεώς μου πρὸ τῆς ἐπαύριον· τὸ τέκνον σας ἔχει συνήθη κατάρρον, ὅστις δὲν ἔχει καμμίαν σχέσιν μὲ τὴν διφθερίτιν».

Ταῦτα πάντα ἐξετελέσθησαν ἐντὸς διαστήματος χρονικοῦ βραχυτέρου τῆς ἡμισείας ὥρας, καὶ, ἐκτὸς τῆς μητρὸς καὶ τοῦ νηπίου τῆς, ὅλος ὁ ἄλλος κόσμος ἠδυνήθησεν νὰ κοιμηθῶσιν ἡσυχοί, χάρις εἰς τὴν τόσον ἀγγλίου ἐφαρμογὴν τοῦ ἠλεκτρικοῦ ρευστοῦ.

ΕἰΣ ΑΝΑΓΝΩΣΤΗΣ

ΜΙΑ ΣΥΜΒΟΥΛΗ ΚΑΘ' ΕΒΔΟΜΑΔΑ

Βαρομετρικαὶ παρατηρήσεις ἐπὶ τῶν ἀτμοσφαιρικῶν μεταβολῶν.

[Ἐκ τῶν τοσ Jules Verne].

1ον Ὅτε τὸ βαρόμετρον κατέρχεται ἀποτόμως καὶ συνεχῶς, μετὰ μακρὰν καλοκαιρίας διάρκειαν, ἐπελεύσεται βεβαίως βροχῇ. Ἀλλὰ δυνατόν ὁ ὑδραργύρος νὰ κατέλθῃ ἐν τῷ βαρομετρικῷ σωλῆνι πρὸ δύο ἢ τριῶν ἡμερῶν, πρὶν ἢ εὐδελμία μεταβολῇ ἐπέλθῃ εἰς τὴν ἀτμοσφαῖραν,

ἂν ἡ καλοκαιρία διήρκεσεν ἐπὶ μακρὸν· ἐν ταύτῃ δὲ περιπτώσει, τοσοῦτον μαγαλητέρα ἔσεται ἡ διάρκεια τῆς βροχῆς, ὅσον πλειότερος χρόνος παρέλθῃ μετὰ τῆς καταπτώσεως τοῦ ὑδραργύρου καὶ τῆς ἐπελεύσεως αὐτῆς.

2ον Ἐκ τούναντίου, ὑπάρχοντος βροχεροῦ καιροῦ διαρκέσαντος μακρὸν τινα χρόνον, ἂν τὸ βαρόμετρον ἀρχῆται ὑψούμενον βραδέως καὶ κανονικῶς, ἐπελεύσεται βεβαίως καλοκαιρία, καὶ διαρκέσει ἐπὶ τοσοῦτον πλειότερον χρόνον, καθ' ὅσον τὸ μετὰ τῆς ἐπελεύσεως τῆς καλοκαιρίας καὶ τῆς ἐναρξέως τῆς ὑψώσεως τοῦ βαρομέτρου διανυθῆν χρονικὸν διάστημα εἶναι μαγαλητερον.

3ον Κατὰ τὰς δύο προηγουμένως περιπτώσεις, ἂν ἡ μεταβολὴ τοῦ καιροῦ ἀκολουθῆσῃ ἀμέσως τὴν κίνησιν τῆς βαρομετρικῆς στήλης, ἡ μεταβολὴ αὕτη διαρκέσει ἐλάχιστον χρόνον.

4ον Ἄν τὸ βαρόμετρον ὑψοῦται μετὰ βραδύτητος καὶ συνεχείας ἐπὶ δύο ἢ τρεῖς ἡμέρας, ἢ καὶ πλέον, προαγγέλλει καλοκαιρίαν, εἶναι δὲ ἀνευ σημασίας τινός, ὅτι ἡ βροχῇ ἐν τῷ μετὰ τούτῳ τυχὸν ἐξακολουθεῖ· ἐξ ἀντιστρόφου, ἂν ὑπαρχούσης καλοκαιρίας τὸ βαρόμετρον καταπίπτῃ μετὰ βραδύτητος καὶ συνεχείας ἐπὶ δύο ἢ τρεῖς ἡμέρας, ἢ καὶ πλέον, προαγγέλλει βροχῆν, καὶ εἶναι ἀνευ σημασίας ὅτι ἡ καλοκαιρία ἐν τούτῳ ἐξακολουθεῖ. Ἀλλ' ἂν τὸ βαρόμετρον ὑψοῦται ἐπὶ δύο ἡμέρας, ἢ καὶ πλέον, διαρκούσης τῆς βροχῆς, εἶτα ἐπελθούσης τῆς καλοκαιρίας ἀρχίσῃ ἀμέσως νὰ κατέρχεται, ἡ καλοκαιρία διαρκέσει ὀλίγιστον χρόνον. — Καὶ τ' ἀνάπαλιν.

5ον Κατὰ τὸ ἔαρ καὶ τὸ φθινόπωρον ἀπότομος πτώσις τοῦ βαρομέτρου προμηνύει ἀνεμον, κατὰ τὸ θέρος, ἂν ἡ θερμότης εἶναι μαγαλή, προμηνύει καταιγίδα. Τὸν χειμῶνα, μετὰ παγετὸν διάρκειας τινός, ταχεῖα πτώσις τῆς βαρομετρικῆς στήλης ἀγγέλλει μεταβολὴν ἀνέμου, συνοδουμένην μετὰ βροχῆς καὶ διαλύσεως τοῦ παγετοῦ. Ὑψώσις ὅμως τοῦ βαρομέτρου, ἥτις ἐπέρχεται κατὰ παγετῶδη καιρὸν, διαρκέσαντα ἤδη ἐπὶ χρονικὸν τι διάστημα, προμηνύει χιόνα.

6ον Οὐδέποτε αἱ ταχεῖαι διακυμάνσεις τοῦ βαρομέτρου δύνανται νὰ διερμηνευθῶσι προμηνύουσαι ξηρὸν ἢ βροχερὸν καιρὸν διάρκειας τινός. Τούτων ἐνδειξίς ὑπάρχει ἀποκλειστικῶς, ὅταν ἡ ὑψώσις ἢ ἡ πτώσις τοῦ βαρομέτρου γίγνεται βραδέως καὶ συνεχῶς.

7ον Ὅτε, πρὸς τὸ τέλος τοῦ φθινοπώρου, μετὰ βροχερὸν καὶ ἀνεμῶδη καιρὸν, τὸ βαρόμετρον ὑψοῦται, τοῦτο ἀγγέλλει τὴν ἐπέλευσιν βορειῶν ἀνέμων καὶ παγετοῦ¹.

Α. Π.

1 Σ. Μ. Τὰ ἀνωτέρω δὲν εἶναι κανόνες ἀπαράβατοι· ὀρίζουσι δὲ μόνον τὸ συνήθως γινόμενον.